

Gezocht: femanisten

hij-kant

Janssens

zij-kant
de Vlaamse overheid

Vlaamse
overheid

#iedereenfeminist

Gezocht: femanisten

femanisme (o.), **1** het actief streven van mannen naar een gelijkwaardige behandeling van mannen en vrouwen, m.n. op maatschappelijk, economisch en juridisch vlak, en naar het doorbreken van traditionele rolpatronen omdat ze de meerwaarde hiervan voor zowel mannen als vrouwen erkennen; **2** (meton.) de groep mannen die zich voor dit streven sterk maakt.

femanist (m), man die voorstander is van het femanisme en zich hiervoor als man wil inzetten.

ONZE AANBEVELING VOOR
van Dale GROOT WOORDENBOEK
VAN DE NEDERLANDSE TAAL

INHOUD

FEMINISME 3.0	7
KUNNEN MANNEN FEMINIST ZIJN?	8
NOT ALL WOMEN ARE FEMINISTS, NOT ALL FEMINISTS ARE WOMEN	9
SCHENKT HET FEMINISME OOK AANDACHT AAN MANNEN?	10
BOY'S FEMINISM	11
FEMANISME: FEMINISME DOOR MANNEN	12
FEMANISME: FEMINISME VOOR MANNEN	13
INTERNATIONALE MANNENDAG	17
MANNEN AAN HET WOORD	17

interviews

- YVES AERTS	18
- FOUAD AHIDAR	20
- BERT BAUWELINCK	21
- DIRK CHAUVAUX	24
- KOEN DEDONCKER	26
- BART EECKHOUT	28
- PETER HULSMANS	30
- ABOU JAHJAH	32
- ORTWIN MAGNUS	34
- MARC REYNEBEAU	36
- JORIS TORFS	39
- WOUTER TORFS	41
- TOM NYS, JOHAN SCHOTS	43
CONCLUSIE & SLOT	47
VOETNOTEN	48
COLOFON	50

INLEIDING

Inga Verhaert - Voorzitter
Vera Claes - Nationaal secretaris

DERTIEN BEKENDE EN MINDER BEKENDE MANNEN, VERSCHILLEND IN LEEFTIJD, ACHTERGROND EN BEZIGHEDEN, LEGGEN IN DIT ONDERZOEK UIT WAT FEMINISME VOOR HEN BETEKENT.

Feminisme enkel en alleen een vrouwenzaak? Dat idee is achterhaald. De geschiedenis toont aan dat mannen altijd betrokken zijn geweest bij de strijd voor vrouwenrechten. Ook vandaag is hun steun onontbeerlijk om gendergelijkheid te realiseren. Gendergelijkheid gaat trouwens niet enkel vrouwen aan, ook mannen ervaren dagelijks vormen van discriminatie.

“Omdat het 2015 is”: de Canadese premier Justin Trudeau kon het niet beter gezegd hebben toen hij vorig jaar zijn regering voorstelde, die evenveel vrouwen als mannen telt. Omdat het 2016 is, wil **zij-kant** frontrunner zijn en onder het motto ‘#iedereenfeminist’ het feminisme opentrekken naar een zaak van en voor vrouwen én mannen. Gelijke kansen is een inclusief verhaal. Bovendien kan een organisatie die van gendergelijkheid haar missie heeft gemaakt niet anders dan deze gendergelijkheid ook toepassen in haar eigen denken en handelen.

Na decennia vrouwenstudies is de mannelijke visie op gendergelijkheid echter nog een relatief onbekend verhaal.

Wat vinden mannen van gendergelijkheid en van de soms beladen term feminisme? Welke discriminaties ervaren mannen? Wat kan het feminisme voor hen betekenen?

Deze vragen komen aan bod in dit onderzoek naar ‘femanisme’, oftewel feminisme door een mannelijke bril. Voor **zij-kant** is een femanist een man die van mening is dat genderongelijkheid moet worden weggewerkt, dat sociale verwachtingen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid te restrictief zijn en die daar bovendien iets aan wil doen.

Dit femanistisch onderzoek is er gekomen dankzij Daphne Rasschaert, studente Gender en Diversiteit aan de UGent en twee maanden lang stagiaire bij **zij-kant**. Ze doorploos heel wat literatuur over mannen en feminisme, maar reisde ook door Vlaanderen en Brussel om het woord aan de mannen zelf te geven. Dertien bekende en minder bekende mannen, verschillend in leeftijd, achtergrond en bezigheden, leggen in dit onderzoek uit wat feminisme voor hen betekent, of zij zichzelf feminist zouden noemen en of mannen ook baat hebben bij feminisme.

Met deze laatste stelling was alvast iedereen het eens. Een duidelijk signaal voor **zij-kant** om van femanisme een hoeksteen van haar werking te maken, en niet alleen op internationale mannendag de oversteek te maken naar de *hij-kant*.

FEMINISME 3.0

Goed nieuws: feminisme is hot, de discussie over vrouwendiscriminatie is nog altijd brandend actueel. **De derde feministische golf**, ook feminisme 3.0 genoemd, is een feit. Aan de **eerste feministische golf** (eind 19de eeuw) danken we belangrijke gelijke rechten voor vrouw en man, zoals het stemrecht en het recht op onderwijs. **De tweede feministische golf** (jaren '70) bevrijdde het vrouwelijke lichaam. Vrouwen konden de pil nemen, hun eigen seksualiteit beleven en de abortuswetgeving werd na jaren van actievoeren gestemd. Feministes vroegen meer aandacht voor de kansen van vrouwen op de arbeidsmarkt.

In de jaren '90 duikt het postfeminisme op. De strijd voor vrouwenrechten lijkt (in het Westen) gestreden. Velen beweren dat de doelen van het feminisme volbracht zijn: gelijkheid op verschillende vlakken is een feit. Als reactie op dit postfeminisme wordt midden jaren '90 gewag gemaakt van een nieuw soort

komst¹. Nieuwe media zijn inderdaad een platform waarop de derde golf feministen actievoeren. Gender- en sociale ongelijkheid worden aangekaart

DE NIEUWE FEMINISTEN
WILLEN IMMERS SNEL EN VRIJ
KUNNEN HANDELEN,
WARS VAN STRUCTUREN.

en bediscussieerd op Facebook, Twitter, Instagram, YouTube of andere sociale media^{2,3}. Enkele voorbeelden zijn de trending hashtags als #seksisme en #WijOverdrijvenNiet in België, #zeghet in Nederland en de internationale Twitterstormen #EverydaySexism en #HeForShe.

Feminisme 3.0 zoekt niet naar een groot overkoepelend verhaal. Daarom is het geen coherente, homogene be-

gen, zoals het schrijven van blogs of het starten van petitie, ook als politieke acties. Daarom wordt deze golf ook wel eens het *'do it yourself-feminisme'* genoemd⁶. Opvallend is dat de nieuwe initiatieven en groepen ontstaan buiten de bestaande instituten of vrouwenorganisaties. De nieuwe feministen willen immers snel en vrij kunnen handelen, wars van structuren.

Feminisme 3.0 vertrekt dus niet van een gedeelde identiteit van haar leden, maar bestaat uit een uiteenlopende groep individuen met verschillende identiteiten (mannen, transgenders, biseksuelen, vrouwen van een andere herkomst, armere vrouwen). In een context van globalisering, migratie en internationale arbeidsdeling, wordt het ook soms een *'feminism without exclusion'* genoemd⁷. Feminisme 3.0 wordt gekenmerkt door haar tolerantie voor gender, culturele en religieuze diversiteit⁸. De meerstemmigheid van feminisme 3.0 vertaalt zich ook in de betrokkenheid van mannen in het feministisch project⁹.

DE MEERSTEMMIGHEID VAN FEMINISME 3.0 VERTAALT ZICH OOK IN DE
BETROKKENHEID VAN MANNEN IN HET FEMINISTISCH PROJECT.

feminisme. De derde feministische golf ontluikt. In deze golf staan individuele keuzes, individuele en directe actie en diversiteit centraal. De term 'feminisme 3.0' is een knipoog naar de vernieuwingsgolven van de moderne technologieën en reikt de hand naar de toe-

weging, maar eerder een mindset⁴. De derde golfers hebben aandacht voor een breed scala aan topics waardoor er weinig grote collectieve acties plaatsvinden. Het draait voornamelijk om persoonlijke emancipatie⁵. Feminisme 3.0 beschouwt individuele handelin-

Dit inclusieve feminisme strookt met de progressieve kijk van **zij-kant** op gendergelijkheid.

We laten de hokjes voor wat ze zijn en nemen de steeds complexere en diverse samenleving als vertrekpunt bij onze acties en standpunten. In het nieuwe **zij-kant**-beleidsplan 2016-2020 wordt van dit #iedereenfeminist-principe een strijdpunt gemaakt en de baseline voor een vijfjarenplan. Een eerste stap daarbij is het exploreren van het begrip 'feminisme'.

KUNNEN MANNEN FEMINIST ZIJN?

Optie 1: neen, feminisme is een beweging voor en door vrouwen

De veronderstelling dat feminisme een louter vrouwelijke aangelegenheid is, zit diepgeworteld¹⁹. Een ‘feministische man’ zijn, klinkt velen als een contradictie in de oren. Karen Offen²¹ illustreert deze redenering wanneer zij drie voorwaarden vooropstelt waaraan een feminist moet voldoen:

- Een feminist erkent de waarde van de eigen vrouwelijke ervaringen in het bepalen van de maatschappelijke status van vrouwen in verhouding tot mannen.
- Een feminist is verontwaardigd bij het zien van institutionele onrechtvaardigheid tegenover vrouwen als groep door mannen als groep.
- Een feminist wil meewerken aan het afschaffen van de onrechtvaardigheid door het afbouwen van ideeën, instellingen, gebruiken, macht of autoriteiten die de mannelijke voorrechten in stand houden.

Volgens deze definitie loopt het reeds spaak bij de eerste voorwaarde. Vermits mannen geen vrouwen zijn, behoren zij niet tot de onderdrukte groep en kunnen zij niet ervaren wat vrouwen dagelijks meemaken. Ook andere onderzoekers omschrijven het feminisme als een specifieke vrouwenbeweging, wat de rol van mannen logischerwijs reduceert¹². Anderen zijn van mening dat mannen behoren tot de groep van (vrouwen)onderdrukkers en daarom geen feministen kunnen zijn¹³.

Optie 2: ja, feminisme streeft naar gendergelijkheid

Het feminisme kan echter ook gezien worden als een ideologie die streeft naar gelijke rechten en kansen, keuzevrijheid,

waardigheid, vrijheid en respect voor vrouwen én mannen¹⁴. Feminisme strijdt tegen institutionele onrechtvaardigheid waar voornamelijk (maar niet uitsluitend) vrouwen slachtoffer van zijn. Mannen kunnen dus wel degelijk instellingen, macht of autoriteiten die de mannelijke privileges staande houden mee afbouwen¹⁵. Meer nog, mannen dragen een extra grote verantwoordelijkheid, net omdat zij vaak een geprivilegieerde positie bekleden¹⁶. Je zou kunnen stellen dat, net zoals blanken zich kunnen afzetten tegen racisme, ook mannen bondgenoten kun-

nen zijn bij het bestrijden van vrouwen-discriminatie^{17,18}. Onderdrukking is niet enkel een zaak van onderdrukten, maar evenzeer van de onderdrukkers¹⁹. Bovendien kunnen mannen ook te lijden hebben onder het patriarchaal systeem. Zij moeten immers evenzeer beantwoorden aan heel wat traditionele verwachtingen, zoals assertief zijn, hypermannelijk, atletisch, emotioneel en de kostwinner van het gezin. Stigmatisering en uitsluiting zijn maar enkele van de vele gevolgen die een man kan ervaren wanneer hij buiten dat typische genderplaatje kleurt^{20,21}. Bovendien kunnen mannen eveneens slachtoffer zijn van discriminatie op basis van hun huidskleur, etniciteit, sociale status of lichamelijke beperking. In het streven naar gelijke rechten en kansen, daagt het feminisme de maatschappelijke verwachtingen rond vrouwelijkheid

en mannelijkheid uit en zet het zich af tegen discriminatie. Een man die feminist is, komt dus niet alleen op voor gelijke rechten voor vrouwen, maar behartigt ook zijn eigen belangen.

zij-kant volgt de stelling dat feminisme niet geslachtsgebonden is^{22,23}. Zo ook de Amerikaanse socioloog Michael Kimmel, die nog eens op een rijtje zet waarom mannen wel degelijk feminist kunnen zijn²⁴:

- vanuit de morele overtuiging dat vrouwen en mannen gelijkwaardig zijn en dus gelijke rechten moeten krijgen;

- om actie te ondernemen tegen geïnstitutionaliseerde vrouwenonderdrukking;
- om te onderzoeken op welke manier mannen te lijden hebben onder rigide seksstereotypering;
- vanuit de overtuiging dat de feministische idealen ook de situatie van mannen zullen verbeteren.

EEN MAN DIE FEMINIST IS,
KOMT DUS NIET ALLEEN
OP VOOR GELIJKE RECHTEN
VOOR VROUWEN, MAAR
BEHARTIGT OOK ZIJN EIGEN
BELANGEN.

NOT ALL WOMEN ARE FEMINISTS, NOT ALL FEMINISTS ARE WOMEN.

Mannen zijn op vele vlakken betrokken geweest in de strijd voor vrouwenrechten^{25,26}. Een mannelijke pionier die zich inzette voor vrouwenrechten in België, was jurist en publicist Louis Frank (1864-1917). Frank nam het op voor Marie Popelin (1846-1913) die, als eerste vrouwelijke doctor in de Rechten, niet geschikt werd beschouwd om het beroep van advocaat uit te oefenen^{27,28}. Samen richtten ze in 1892 de Ligue Belge du droit des femmes op, de eerste feministische beweging in België. De Liga, die voor meer dan een kwart uit mannen bestond, was voornamelijk gekant tegen de maritale macht van de man²⁹. Frank stond als secretaris-generaal in voor het programma van de organisatie.

IN HET TOENMALIGE FRANKRIJK BESTONDEN TEvens ORGANISATIES
WAARIN MANNELIJKE LEDEN HORMONALE ANTICONCEPTIE VOOR
MANNEN ONTWIKKELDEN OM ZO DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR
VOORBEHOEDSMIDDELEN TUSSEN BEIDE GESLACHTEN TE DELEN.

Bovendien verkondigde en promoveerde hij de boodschap van het feminisme in het mannelijke parlement³⁰. Dat was in die tijd niet vanzelfsprekend: vaak werd men het mikpunt van spot. Franks motivatie om zich te engageren voor vrouwenrechten, kende echter verschillende beweegredenen³¹. Als jurist vond hij de discriminatie van vrouwen een schending van het recht. Vrouwenemancipatie beschouwde hij daarenboven als een

zaak van en voor mannen: in een mannelijk politiek landschap moesten zij erop toezien dat vrouwen rechten kregen.

Ook tijdens de tweede feministische golf speelden mannen een niet onbelangrijke rol.

In de Franse bewegingen ijverden mannen voor de legalisering van anticonceptie en abortus³². In het toenmalige Frankrijk bestonden tevens organisaties waarin mannelijke leden hormonale anticonceptie voor mannen ontwikkelden om zo de verantwoordelijkheid voor voorbehoedsmiddelen tussen beide geslachten te delen. Deze feministische mannen zorgden voor een grotere zichtbaarheid van de bewegingen en hun

eisen. Hun engagement was gebaseerd op het idee dat toegang tot abortus een vorm van vrouwenemancipatie is, het gaf vrouwen het recht ‘baas in eigen buik’ te zijn. Ook in België bestonden er progressieve bewegingen die opkwamen tegen thema’s als vrouwenmishandeling en verkrachting. Zo richtte topambtenaar Frank Van Massenhove in zijn twintiger jaren een vluchthuis voor vrouwen op³³.

Ook vandaag zijn mannen betrokken bij initiatieven rond gendergelijkheid.

Jackson Katz strijdt tegen seksueel geweld en partnergeweld³⁴. Michael Kimmel en Michael Kaufman zijn beiden grote verdedigers van gelijke kansen v/m. Samen schreven ze *The Guy’s Guide to Feminism*, waarin ze op een humoristische manier aantonen waarom feminisme ook voordelig is voor mannen.

Ook Justin Trudeau, de Canadese premier, uitte zich als feminist. “We mogen niet bang zijn van het woord feminist”, zei hij tijdens het debat over gendergelijkheid. “Zowel mannen als vrouwen moeten zich feminist durven te noemen”³⁶. De UN Women riep de campagne #HeForShe in het leven³⁷, die mannen aanmoedigt om ongelijkheden ten aanzien van vrouwen aan te kaarten in de strijd voor gelijke rechten. Dichter bij huis zoomde het weekblad *Knack* reeds in op het feministisch engagement van bekende mannen³⁸ en uiten BV’s zoals Ivan De Vadder en Piet Goddaer zich als ambassadeurs van campagnes tegen seksueel geweld³⁹.

Deze beknopte (historische) invalshoek toont aan dat feminisme niet enkel een vrouwenzaak is, dat mannen wel degelijk feminist kunnen zijn en dat feministische thema’s de afgelopen honderd jaar mee zijn gedragen door mannen⁴⁰. Verschillende evoluties heeft het feminisme mee te danken aan mannelijke bondgenoten.

SCHENKT HET FEMINISME OOK AANDACHT AAN MANNEN?

Mannen scharden zich doorheen de geschiedenis achter vrouwenemancipatie, maar heeft het feminisme wel aandacht voor mannen⁴²? Het clichébeeld van een feministe is dat van een fanatieke mannenhaatster⁴². Misschien is het dan ook niet verwonderlijk dat *‘the f-word’* mannen angst inboezemt⁴³. Toch zit de werkelijkheid complexer in elkaar. Het was voornamelijk tijdens de tweede golf van het feminisme dat de samenwerking met mannen moeilijk lag⁴⁴. Vooral de radicale feministen vonden dat vrouwen zich enkel konden emanciperen in afwezigheid van mannen. Zij richtten exclusief vrouwelijke bewegingen op waar het ‘wij-gevoel’ centraal stond⁴⁵. Europese vrouwenbewegingen stonden in vergelijking met Anglo-Amerikaanse vrouwen meer open voor gemengde organisaties^{46,47}.

Hoewel het merendeel van de vrouwenbewegingen niet op gespannen voet leefde met mannen, moet worden toegegeven dat mannen en mannelijkheid geen onderwerp van het feminisme waren^{48,49,50}. Het is echter pas onder invloed van het begrip ‘gender’ dat mannenkwesties onder de aandacht kwamen⁵¹. In de jaren ‘70 werd deze term in het feminisme geïntroduceerd. Gender verwijst naar de sociale ideeën, verwachtingen en normen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid. Opvattingen rond gender schrijven voor wat (niet) kan en mag in onze samenleving⁵². Deze ideeën zijn sociaal en cultureel bepaald door de opvoeding, de school, media... De introductie van de term ‘gender’ was van wezenlijk belang voor het feminisme. Gender impliceert immers dat verschillen tussen vrouwen en mannen niet biologisch vaststaan, maar gewijzigd kunnen worden.

Het concept gender heeft de aanzet gegeven tot het ontstaan van genderstudies en

HET IS ECHTER PAS ONDER INVLOED VAN HET BEGRIIP ‘GENDER’ DAT MANNENKWESTIES ONDER DE AANDACHT KWAMEN.

ook *masculinity studies* in de jaren ‘80 en ‘90^{53,54}. Deze bestuderen mannelijkheid⁵⁵. Vragen die dit academisch veld zich stelt, zijn: hoe ziet de mannelijke identiteit eruit, wat zijn de sociale verwachtingen rond mannelijkheid, welke mannelijkheidsidealen promoten de media? Vaak wordt gender verward met ‘vrouw’, maar ook mannen zijn dus gegerende individuen⁵⁶.

Maar wat zijn die sociale normen rond mannelijkheid dan? David & Brannon⁵⁷ lijkten de criteria op waaraan een ‘echte man’ in de westerse wereld moet voldoen:

- **No sissy stuff:** vermijd alles wat vrouwelijk is. Wie winkelt, danst of strijkt is verwijfd.
- **Be a big wheel:** streef naar succes, macht, status. Rijkdom, kracht en status zijn allemaal tekenen van mannelijkheid. Een echte man is kostwinner en toont zijn status met grote, dure (bedrijfs)wagens, merkhorloges en maatpakken.
- **Be a sturdy oak:** een man hoort een rots in de branding te zijn, in een crisis moet je op hem kunnen rekenen. Wees dus rationeel en kalm. Hou je emoties te allen tijde onder controle, toon geen tekenen van zwakte.
- **Give ‘m hell:** neem risico’s, toon durf. *Live on the edge*. Een echte man veroverd de wereld, desnoods met geweld.

Volgens de mannenstudies is het van het grootste belang dat de genderopvattingen rond mannelijkheid verruimen. In dat opzicht spreken zij over ‘mannelikheden’ in

plaats van ‘mannelijkheid’⁵⁸. Onderzoek merkt op dat mannen vaak niet evenveel keuzevrijheid ervaren als vrouwen. Zo heeft het feminisme ervoor gezorgd dat vrouwen vandaag kunnen voetballen, een carrière uitbouwen of CEO zijn⁵⁹. Die flexibiliteit in keuzemogelijkheden is er voor mannen (nog) niet⁶⁰. Mannen die huisvader zijn, deeltijds werken of kleuterleider worden, stoten bijvoorbeeld heel vaak op negatieve reacties uit hun omgeving⁶¹.

Hoewel mannen steeds betrokken waren bij de emancipatiestrijd, kunnen we besluiten dat het focussen op vrouwen een noodzakelijke eerste stap geweest is in het verkrijgen van vrouwenrechten.

Onder invloed van de term gender en mannenstudies, is er de laatste decennia echter steeds meer aandacht gekomen voor belemmeringen waarmee mannen te maken krijgen.

VOLGENS DE MANNENSTUDIES IS HET VAN HET GROOTSTE BELANG DAT DE GENDEROPVATTINGEN ROND MANNELIJKHEID VERRUIMEN. MANNEN DIE HUISVADER ZIJN, DEELTIJDS WERKEN OF KLEUTERLEIDER WORDEN, STOTEN HEEL VAAK OP NEGATIEVE REACTIES UIT HUN OMGEVING.

BOY’S FEMINISM

Om mannen aan te sporen mee te helpen genderongelijkheid weg te werken en opvattingen rond ‘mannelijkheid’ en ‘vrouwelijkheid’ te verruimen, is het belangrijk om jongens en hun sociale omgeving van jongs af aan attent te maken op de heersende genderstereotypen. Hier rond bewustzijn creëren is een eerste essentiële voorwaarde om verandering te bewerkstelligen.

Een klassiek voorbeeld van de manier waarop opvoeding stereotiepe normen meegeeft, is speelgoed. Jongens worden verrast met bouwdozen, actiehelden, tractoren en vrachtwagens en meisjes krijgen poppen, prinsessenattributen en huishoudspullen¹⁴⁵. Bovendien gaan kinderen hun identiteit ook vormgeven door al spelend handelingen en gedragingen van volwassenen te imiteren. Denk maar aan een meisje dat plichtsbewust voor haar pop zorgt of jongens die allerlei constructies bouwen¹⁴⁶. Studies tonen aan dat kinderen al op de leeftijd van twee of drie jaar een onderscheid maken tussen jongens en meisjes en beseffen dat er voor beide geslachten andere verwachtingen heersen¹⁴⁷. Wanneer ze vijf jaar zijn, hebben ze zich deze sociale verwachtingen helemaal eigen gemaakt¹⁴⁸. Onderzoek verklaart dit proces door het feit dat elke leerervaring bepaalde circuits in de hersenen versterkt, vooral bij jonge kinderen. Met andere woorden, hoe jonger het kind, hoe meer het openstaat voor het assimileren van vaardigheden en rollen die toegewezen worden aan hun geslacht¹⁴⁹. Het is problematisch dat kinderen zich moeten conformeren aan deze verwachtingen, omdat deze vaak zeer eenzijdig en stereotiep zijn. Zo moeten meisjes ijverig, sociaal en zorgzaam zijn en hobby’s als ballet of tekenen beoefenen. Jongens moeten zelfstandig, dominant

en competitief zijn en zwemmen of voetballen. Wie buiten de norm kleurt en dus genderincongruent gedrag stelt, wordt vaak geplaagd, uitgelachen of gepest¹⁵⁰. Opvallend is dat uit internationaal¹⁵¹ en Vlaams¹⁵² onderzoek blijkt dat het vooral jongens zijn die druk ervaren om te voldoen aan de sociale verwachtingen. Auteurs verklaren dit door het feit dat het voor meisjes al meer aanvaard is om zich ‘mannelijker’ te gedragen dan voor jongens om ‘vrouwelijk’ gedrag te stellen¹⁵³. Daarom is het extra belangrijk dat er aandacht is voor het keurslijf waarin ook jongens van kleins af aan gevangen zitten.

Onderwijs en opvoeding hebben hierin een belangrijke rol te vervullen. Zo wordt vandaag steeds meer aandacht besteed aan genderbewust opvoeden, wat betekent dat ouders rekening houden met de verschillen tussen jongens en meis-

HET IS EXTRA BELANGRIJK DAT ER AANDACHT IS VOOR HET KEURSLIJF WAARIN OOK JONGENS VAN KLEINS AF AAN GEVANGEN ZITTEN.

jes, maar zich er niet op blindstaren. Je hebt dus respect voor de eigenheid van je kind, maar creëert mogelijkheden buiten traditionele verwachtingen. Zo kan je jongens prijzen als ze initiatief hebben getoond of zich sterk hebben gehouden, maar ook als ze zich zorgzaam hebben gedragen. Geef jongens mee dat ‘meisjesspelletjes’ of ‘jongensspelletjes’ niet bestaan. Een uitgebreid overzicht van tips vind je op de website van [het expertisecentrum opvoedingsondersteuning](#). Om bewust te leren omgaan met gen-

derverschillen kan je ook terecht op de website [genderklik.be](#).

Op school zijn leerkrachten belangrijke spilfiguren. Kinderen komen er immers dagelijks in contact met leeftijdsgenoten, komen terecht in nieuwe sociale situaties en leren veel bij. Al deze factoren kunnen hun opvattingen rond gender bevestigen of net ontcrachten. Ook op school wordt gesproken over genderbewust lesgeven. Als leerkracht is het daarbij belangrijk om genderstereotiepe verwachtingen te doorbreken door leerlingen kennis te laten maken met verschillende vormen van lesgeven en leerlingen te overtuigen een meer kritische houding aan te nemen tegenover ‘vrouwelijke’ en ‘mannelijke’ genderstereotypen¹⁵⁴. Adviesbureau Genderatwork voerde enkele jaren geleden onderzoek uit om mannelijkheid bij jongeren bespreekbaar te maken. Het actie-onderzoek leverde verschillende handvaten voor scholen en leerkrachten op. Meer info vind je op [genderklikvoorjongens.be](#).

Naast de school en de ouders, zijn er ook initiatieven die zich richten op jongens zelf. *The Achilles Effect* bijvoorbeeld, is een website die mannelijke genderstereotypen bestudeert in media die populair zijn bij jongens uit de lagere school. Er wordt geanalyseerd welke boodschappen films, reclame en tv-programma’s promoten rond mannelijkheid. De auteur wil jongens aanmoedigen om uit de traditionele gendernormen te stappen zonder angst om beoordeeld te worden. Verder worden er in België ook *Boys Days* georganiseerd, als reactie op de *Girls Days*. Op deze dag lopen jongens een dag mee in een bedrijf waar veel vrouwen tewerkgesteld zijn¹⁵⁵. Met dit project hoopt men een eerste te stap te zetten om de geslachts-segregatie op het werk te doorbreken¹⁵⁶.

FEMANISME: FEMINISME **DOOR** MANNEN

Nog niet zo lang geleden waren het voornamelijk vrouwen die de strijd aangingen tegen seksisme en restrictieve rollenpatronen⁶⁷. Inmiddels gaan er ook mannelijke stemmen op die zich niet meer kunnen vinden in de heersende genderstereotypen⁶⁸. Pas als vrouwen en mannen een collectief vormen, kunnen keuzevrijheid en gelijke behandeling realiteit worden. Daarnaast is samenwerken vereist omdat de belangen van vrouwen en mannen met elkaar in verbinding staan, ze zijn wederzijds afhankelijk. Kimmel illustreert dat beide geslachten voor vooruitgang aangewezen zijn op elkaar: *“How can we help women? By helping men. And how can we help men? By helping women”*⁶⁹. Vrouwen en mannen moeten genderongelijkheid dus samen tegengaan. Kimmel⁷⁰ stelt dat mannen zowel vrouwen als zichzelf kunnen helpen zich te bevrijden van sociale belemmeringen.

Een femanist:

- **is verantwoordigd** bij het zien van institutionele onrechtvaardigheid tegenover vrouwen en mannen;
- **verzet zich openlijk tegen** seksistische ideeën, instellingen, structuren, gebruiken en macht;
- **wil meewerken** aan het afschaffen van seksistische ideeën, instellingen, structuren, gebruiken en macht;
- **is geraakt door** belemmeringen die zowel mannen als vrouwen ondervinden door de cultureel gevestigde idealen van mannelijkheid en vrouwelijkheid;
- **stelt** de beperkende en onderdrukkende genderrollen in vraag en ijvert voor meer keuzevrijheid en flexibiliteit in hoe iemand zijn genderrol invult.

MANNEN KUNNEN SLACHTOFFER ZIJN VAN DISCRIMINATIE OP BASIS VAN HUN HUIDSKLEUR, ETNICITEIT, SOCIALE STATUS OF LICHAAMELIJKE BEPERKING. HIER IS VANDAAG NOG TE WEINIG AANDACHT VOOR.

Mannen kunnen vrouwen helpen in hun emancipatiestrijd

De geschiedenis toont aan dat de vele successen die het feminisme heeft geboekt, er niet zouden gekomen zijn zonder de steun van mannen. Ook vandaag blijft hun steun broodnodig om wezenlijke verandering te bewerkstelligen: *‘oppression doesn’t end until the oppressor stops oppressing’*. Mannen kunnen bijvoorbeeld ideeën onder de aandacht brengen in mannelijke bastions⁷¹. Verder kunnen zij een einde maken aan het onrecht dat vrouwen ervaren door zich te verzetten tegen het seksistisch beleid, praktijken en attitudes te veroordelen⁷²⁻⁷³. En dat is nog steeds nodig: in ons land is één op de vijf vrouwen slachtoffer van partnergeweld, dagelijks worden in België acht vrouwen verkracht, vrouwen verdienen nog steeds 20% minder op maandbasis en vrouwen spenderen acht uur per week meer aan huishoudelijke taken. Verschillende vrouwenorganisaties strijden tegen deze ongelijkheden, en kregen daarbij steun uit mannelijke hoek. Zo scharden verscheidene mannelijke BV’s zich achter de campagne tegen seksueel geweld #1is1teveel (2016) van de Vrouwenraad en het platform ‘Wij spreken voor onszelf’. Ook de campagne *Let’s Make it Fifty-Fifty!* (2014) van Amazone, Vrouwenraad en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen kon rekenen op de steun van bekende politici bij het pleidooi voor

een evenwichtige v/m-verdeling van de politieke topmandaten. En in 2014 werd in Schaarbeek voor de vijfde keer een mannenmars gehouden op de Internationale Dag voor de Uitbanning van Geweld tegen Vrouwen. Zo wilden mannen hun medeleven betuigen aan slachtoffers van intrafamiliaal geweld⁷⁴.

Mannen kunnen zichzelf emanciperen

Het feminisme kan ook een draagvlak bieden om aan te kaarten hoe mannen worden gediscrimineerd. Mannen kunnen slachtoffer zijn van discriminatie op basis van hun huidskleur, etniciteit, sociale status of lichamelijke beperking. Hier is vandaag nog te weinig aandacht voor⁷⁵. Bovendien zijn ook de sociale verwachtingen rond mannelijkheid zeer beperkend. Het feminisme moet dus niet alleen vrouwen, maar ook mannen bijstaan in de problemen waarmee zij te kampen hebben. Zo wees onderzoek uit dat mannen meer tijd willen spenderen aan hun gezin en hun vrouw willen bijstaan in het huishouden, maar zich hierbij belemmerd voelen door de sociale verwachtingen van de man als kostwinner⁷⁶.

PAS ALS VROUWEN EN MANNEN EEN COLLECTIEF VORMEN, KUNNEN KEUZEVRJHEID EN GELIJKE BEHANDELING REALITEIT WORDEN.

FEMANISME: FEMINISME **VOOR** MANNEN

Stel jezelf als man de volgende vragen. Heb je jezelf ooit:

- **onzeker** gevoeld omdat je dacht dat je lichaam niet gespierd of getraind genoeg was?
 - **beschaamd** gevoeld omdat je geïnteresseerd bent in zogezegd ‘vrouwelijke’ activiteiten zoals dans of koken?
 - **afgevraagd** of het gepast is om emoties, zoals verdriet of schaamte, openlijk te tonen?
 - **verplicht** gevoeld om je stoerder, agressiever of competitiever voor te doen dan je eigenlijk bent?
 - **vol twijfels** afgevraagd wat het betekent om een ‘echte man’ te zijn?
 - **bang** gevoeld om een ‘sloef’, een ‘watje’, een ‘sissy’ te worden genoemd?
- Op één van deze items ‘ja’ antwoorden, is voldoende om als man feminisme nodig te hebben.

*“Until men share equal responsibility for struggling to end sexism, the feminist movement will reflect the very sexist contradiction we wish to eradicate”*⁷⁷. bell hooks, auteursnaam van Gloria Jean Watkins en een vooraanstaande *black feminist*, zegt dat het uitsluiten van mannen in de feministische strijd van hetzelfde seksisme getuigt dat het feminisme net probeert weg te werken. Ook Kimmel, volgens *The Guardian* “’s werelds meest prominente mannelijke feminist”, benadrukte als eerste man de voordelen van het feminisme voor mannen, wat hem tot een pionier maakte.

Waar voorheen dus solidariteit met vrouwen de grootste beweegreden van mannelijke feministen was, beklemtonen Kimmel en collega’s nu dat het feminis-

me ook mannen ten goede komt^{78,79}. De gedachte dat *‘if women win, men lose’*, ofwel dat feminisme tot doel heeft de rechten van vrouwen te bevorderen ten koste van mannen^{80,81}, gaat niet op als feminisme beperkende maatschappelijke verwachtingen rond vrouwelijkheid en mannelijkheid uitdraagt. Dan is feminisme een win-winsituatie voor vrouwen én voor mannen⁸², en zorgt het voor:

1. Evenwichtige, respectvolle, solidaire relaties tussen vrouwen en mannen

Privileges zijn vaak onzichtbaar voor diegene die ze heeft⁸³. Kimmel⁸⁴ illustreert dit mechanisme in zijn lezingen met een voorbeeld. Wanneer een blanke vrouw wordt gevraagd wat zij ziet wanneer ze in de spiegel kijkt, antwoordt ze dat ze een vrouw ziet. Wanneer een zwarte vrouw in de spiegel kijkt, zegt ze dat ze een zwarte vrouw ziet. Echter, wanneer een man deze vraag krijgt voorgeschoteld, antwoordt hij dat hij een mens ziet⁸⁵. Het voorrecht van geprivilegieerd te zijn, is dat je het niet opmerkt. Als man je eigen privileges en de macht die daarmee gepaard gaat erkennen, is een eerste noodzakelijke stap om je te verzetten tegen het onrecht dat vrouwen wordt aangedaan. Wanneer mannen hierin slagen, zullen evenwichtige, respectvolle en solidaire relaties tussen vrouwen en mannen ontstaan.

2. Meer *qualityen quantity time* met het gezin

Het feminisme ijvert voor deze evenwichtige combinatie tussen arbeid en gezin voor beide partners omdat dit de levenskwaliteit van vrouwen en mannen ten goede komt⁸⁶. Mannen die meer instaan

voor huishoudelijke taken en kindercare worden minder gediagnosticeerd met depressie, hebben minder nood aan psychologische bijstand, nemen minder medicatie en hebben een grotere relatietevredenheid⁸⁷. Veel mannen willen ook meer tijd doorbrengen bij hun kinderen of een grotere bijdrage leveren aan het huishouden⁸⁸. Toch ervaren ze nog steeds hindernissen, zowel cultureel (in de vorm van gendernormen) als structureel (beleidsmatig).

Zo werkte in 2014 41% van de vrouwelijke werknemers deeltijds, tegenover slechts 9% van de mannen. Helemaal vrijwillig zetten vrouwen deze stap niet: slechts 8,5% van de deeltijds werkende vrouwen wil geen voltijdse baan⁸⁹. De zorg voor kinderen of andere afhankelijke personen werd hierbij veel vaker door vrouwen vermeld dan door mannen (22% ten opzichte van 5%).

Enkele drempels die ervoor zorgen dat mannen (bepaalde) huishoudelijke en zorgtaken minder uitvoeren, zijn maatschappelijke verwachtingen⁹⁰. Genderstereotypen stellen dat mannen status en inkomen moeten nastreven en dat idee botst met betrokkenheid bij de opvoeding en het huishouden⁹¹. Nog te veel

DE GEDACHTE DAT ‘IF WOMEN WIN, MEN LOSE’, OFWEL DAT FEMINISME TOT DOEL HEEFT DE RECHTEN VAN VROUWEN TE BEVORDEREN TEN KOSTE VAN MANNEN, GAAT NIET OP.

mannen zijn bang om als ‘watje’ over te komen als ze parttime willen gaan werken om meer tijd met het gezin door te brengen⁹². Zo blijkt uit een enquête van vrouwenbeweging VIVA-SVV bij 2.271 vaders, afgenomen in 2015, dat zeven op de tien nog geen ouderschapsverlof hebben opgenomen. Meer dan één op de vier (27%) wil dit wel, maar kan of durft het niet. Een reden die vaak wordt aangegeven is dat ermee gelachen wordt of dat men zelfs neerbuigend reageert op het werk⁹³. Genderstereotypen bepalen ook welke huishoudelijke taken mannen uitvoeren. Onderzoek wijst uit dat mannen weigerachtig staan om taken op te nemen die door de maatschappij als ‘vrouwelijk’ worden aanzien: poetsen, strijken, wassen⁹⁴. Om taken ‘genderneutraal’ te maken, is het belangrijk dat mannelijke pioniers, die zich weinig aantrekken van deze sociale conventies, zichtbaarder worden.

Naast de maatschappelijke verwachtingen, is er ook het beleid dat mannen ontmoedigt om een grote rol te spelen in de privésfeer⁹⁵. Zo hebben vrouwen recht op vijftien weken moederschapsrust, waarvan ze tien weken verplicht moeten opnemen. Tijdens de eerste dertig dagen krijgen zij een uitkering van 82%, berekend op het brutoloon, nadien wordt een uitkering van 75% van

VERSCHILLENDE FORMULES
ZIJN MOGELIJK:
VOLTIJDS THUISBLIJVEN,
HALFTIJD GAAN WERKEN OF
LOOPBAANVERMINDERING
MET 1/5DE.

het geplafonneerd brutoloon in aanmerking genomen. Vaders daarentegen hebben slechts recht op tien dagen geboorteverlof, waarvan ze enkel de

eerste drie dagen worden doorbetaald. Nadien betaalt het RIZIV hen 82% van het geplafonneerd brutoloon⁹⁶. Uit onderzoek blijkt dat dit financiële aspect voor mannen een van de grootste drempels vormt om zorgverlof op te nemen^{97,98}. Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (2010) besloot na rondvraag dat één op de vijf vaders helemaal géén vaderschapsverlof opneemt^{99,100}. Recente cijfers van het RIZIV, de FOD Sociale Zekerheid en de RVA tonen dat 15% van de mannen die recht hebben op dit geboorteverlof, dit

OM TAKEN GENDERNEUTRAAL TE MAKEN, IS HET BELANGRIJK
DAT MANNELIJKE PIONIERS, DIE ZICH WEINIG AANTREKKEN VAN DEZE
SOCIALE CONVENTIES, ZICHTBAARDER WORDEN.

niet opneemt. Eén op de zeven vaders dus. Bijna de helft hiervan verwijst daarbij naar de druk van de werkgever of de bedrijfscultuur.

Het ouderschapsverlof is wel een recht waarop zowel vrouwen als mannen in gelijke mate beroep kunnen doen voor elk kind jonger dan twaalf jaar, gedurende vier maanden. Verschillende formules zijn mogelijk¹⁰¹. Voor werknemers die voltijds thuisblijven, bedraagt de RVA-uitkering 786,78 euro (bruto) per maand. Wie halftijds gaat werken, krijgt 393,38 euro (bruto) en wie kiest voor loopbaanvermindering met 1/5de krijgt 133,45 euro. Onder bepaalde voorwaarden zijn verhogingen mogelijk (bijvoorbeeld voor 50-plussers of alleenwonenden), en in sommige gevallen betaalt de Vlaamse Gemeenschap een aanmoedigingspremie. In 2012 waren er bij de werknemers in dit thematisch verlof 75% vrouwen en 25% mannen¹⁰². Het zorgen voor een kind is dus een duidelijke vrouwenzaak. Bovendien verkiesden de meeste mannen een ouderschapsverlof in de vorm van

een werkvermindering met 1/5de. Moeders zetten dus een duidelijkere stap richting volledig thuisblijven of deeltijds werken¹⁰³.

Ten slotte hebben vaders ook de mogelijkheid om, gedurende een bepaalde periode, minder of helemaal niet te werken. Dat kan door gebruik te maken van tijdskrediet of loopbaanonderbreking. Maar ook deze systemen kunnen mannen amper bekoren. Volgens de RVA namen in 2015 4.623 werknemers in België een voltijdse loopbaanonderbreking en maakten 5.278 werknemers gebruik van het voltijd-

se tijdskrediet. In beide gevallen was een derde van deze werknemers een man. Veel populairder dan deze voltijdse systemen was de formule waarbij arbeidsprestaties verminderd werden. Van de 65.971 werknemers in deeltijdse loopbaanonderbreking was 27% een man, van de 138.111 werknemers met deeltijds tijdskrediet liep dit op tot 38%¹⁰⁴.

Om mannen aan te moedigen meer tijd bij hun (pasgeboren) kind door te brengen, is het wenselijk dat de uitkeringen worden verhoogd. Bovendien zou een uitbreiding van het vaderschapsverlof, gekoppeld aan een verplichte opname ervan, een meer gelijkwaardiger taakverdeling met zich meebrengen.

Zo hebben in Zweden ouders recht op 480 dagen (betaald) ouderschapsverlof dat ze onderling kunnen verdelen (moederschapsrust/geboorteverlof én ouderschapsverlof worden hier samen genomen). Ongeveer drie maanden worden echter gereserveerd voor elke ouder afzonderlijk, en kunnen dus niet overgedragen worden. Cijfers tonen aan dat de *daddy days* in Zweden al meer ingebur-

gerd zijn: toen er in 1974 in Zweden voor het eerst een ouderschapsverlof van zes maanden kwam, maakten enkel vrouwen er gebruik van (99,5%). Tegenwoordig nemen mannen gemiddeld 25% van het verlof op en blijft 85% van de mannen in meer of mindere mate thuis om voor de kinderen te zorgen. Toch staan ook Zweedse mannen vaak nog onder druk van de werkgever om aan de slag te blijven en nemen vrouwen nog steeds het leeuwendeel van het ouderschapsverlof op. Volgens sociale wetenschappers is er daarom een steeds groter draagvlak voor de invoering van een verplichte fiftyfifty regeling¹⁰⁵.

3. Vrij buiten de stereotiepe verwachtingen kunnen kleuren

Uit onderzoek blijkt dat mannen die zich in lijn met de maatschappelijke verwachtingen gedragen, meer geaccepteerd worden door andere mannen, toegang hebben tot gegeerde beroepen en een hogere sociale status hebben^{106,107,108}. Mannen die niet voldoen aan gendernormen ervaren daarentegen sociale uitsluiting, pesten en een verminderde zelfwaarde^{109,110}. Deze maatschappelij-

MAATSCHAPPELIJKE GENDERNORMEN ZIJN ECHTER VOLKOMEN
EENZIJDIG EN VOOR VEEL MANNEN ZELFS NIET HAALBAAR.
HET IS DUIDELIJK DAT ER MEER FLEXIBILITEIT MOET KOMEN IN WAT
ZOGEZEGD ‘MANNELIJK’ OF ‘VROUWELIJK’ IS.

ke gendernormen zijn echter volkomen eenzijdig en voor vele mannen zelfs niet haalbaar. Het is duidelijk dat er meer flexibiliteit moet komen in wat zogezegd ‘mannelijk’ of ‘vrouwelijk’ is. Dit zou ook het psychische en fysieke welzijn van mannen ten goede komen. Het feminisme streeft ernaar de traditionele en restrictieve definities rond mannelijkheid

en vrouwelijkheid te verruimen om zo de negatieve gevolgen van eenzijdige genderstereotypen weg te werken.

Zoals we eerder schreven, zijn dit de vier kenmerken die een ‘echte man’ zich volgens de westerse gendernorm moet aanmeten¹¹¹.

No sissy stuff: vermijd alles wat vrouwelijk is. Wie winkelt, danst of strijkt is verwijfd.

Een voorbeeld vinden we terug in de beroepen van vrouwen en mannen. In 2013-2014 bestonden de Belgische bouwarbeiders voor 98% uit mannen, net als de elektriciens en elektronici. Ook bij de onderofficieren (96%), en ICT-ers (87%) waren er vooral mannen te vinden. Verzorgend personeel is dan weer bijna volledig vrouwelijk (94%), net als huishoudelijke hulpen, schoonmakers (90%)¹¹² en het personeel in het kleuteronderwijs (97%)¹¹³. De ongelijke verdeling van vrouwen en mannen over verschillende sectoren noemt men horizontale segregatie. De oorsprong van deze segregatie ligt in het onderwijs. In de middelbare school en in het hoger onderwijs is er al een duidelijke seksesegregatie: meisjes kiezen bijvoorbeeld voor menswetenschappen,

voed¹¹⁴. De keuzevrijheid om een studie te kiezen en een beroep uit te oefenen die buiten de stereotiepe verwachtingen liggen, wordt zo van jongs af aan beperkt¹¹⁵.

Be a big wheel: streef naar succes, macht, status.

In een wereld waarin steeds meer vrouwen de arbeidsmarkt betreden, blijft de verwachting bestaan dat de man ‘*the provider*’ is die financieel instaat voor zijn gezin¹¹⁶. Het kostwinnersmodel

VEEL MANNEN WILLEN OOK
MEER TIJD DOORBRENGEN BIJ
HUN KINDEREN OF EEN
GROTERE BIJDRAGE
LEVEREN AAN HET HUISHOUDEN.

schrijft voor dat de man de enige is die brood op de plank brengt of toch zeker diegene is met het hoogste inkomen van beide partners. Is dat niet het geval, dan ervaart een man vaak dat zijn mannelijkheid wordt ondermijnd. Onderzoek wijst uit dat werkloosheid bij mannen samen gaat met een sterk gevoel van minderwaardigheid¹¹⁷. Dit verklaart ook waarom zoveel mannen moeite ervaren om deeltijds te werken of ouderschapsverlof op te nemen. Hun status als man hangt als het ware af van externe factoren zoals succes, macht en vermogen¹¹⁸.

Be a sturdy oak: een man hoort een kalme rots in de branding te zijn die geen tekenen van zwakte toont.

Sociale verwachtingen leren jongens van jongs af aan om bepaalde emoties te verbergen of te verdringen. Denk maar aan de zinsnede ‘jongens huilen niet’ of in het Engels ‘*man up*’¹¹⁹. Onderzoek bevestigt dat mannen significant meer ‘krachtige’ emoties uiten zoals kwaadheid en

OM MANNEN AAN TE MOEDIGEN MEER TIJD BIJ HUN
(PASGEBOREN) KIND DOOR TE BRENGEN MOETEN DE UITKERINGEN
WORDEN VERHOOGD.

minachting^{120,121,122}. Ook de expressie van warmte of genegenheid ten opzichte van andere mannen, wordt sterk afgekeurd. Een emotioneel beladen thema wordt onder vrienden vaak afgesloten met een korte omhelzing met drie afgelijnde, bijna ritmische klopjes op de rug¹²³. Mannen die twijfel, verwarring of hopeloosheid uiten, worden in onze samenleving nog te vaak als zwak beschouwd. Professionele hulp vragen wordt dan ook niet aangemoedigd. Studies tonen aan dat mannen van verschillende leeftijden, nationaliteiten en etnische achtergronden, minder psychologische professionele hulp opzoeken dan vrouwen^{124,125}, zeker voor depressie en angstklachten¹²⁶. Verschillende auteurs geven aan dat de mannelijke genderideologie het mannen moeilijk maakt om hulp te vragen¹²⁷.

Give 'm hell: neem risico's, toon durf.

Niet onderdoen voor andere mannen is de boodschap die mannen voorgeschoteld krijgen. De lagere levensverwachting - mannen leven gemiddeld vijf jaar minder lang dan vrouwen - wordt in onderzoek vaak toegeschreven aan het opzoeken van deze risico's. Zo vertaalt de 'give 'm hell'-regel zich onder andere in het feit dat mannen minder routinechecks bij de dokter laten uitvoeren en dat ze het vaak ook minder nauw nemen met veiligheidsmaatregelen op de werkvloer²⁸. Mannen zijn ook vaker slachtoffer van een verkeersongeval. In 2013 was meer dan 75% van de dodelijke slachtoffers een man¹²⁹. Bij de 18- tot 24-jarigen zijn mannen vier keer meer betrokken bij een ongeval dan vrouwen¹³⁰.

4. De hulp krijgen die je verdient

Feminisme wil stereotypen aan de kaak stellen om zo bewustzijn aan te wakkeren rond mannelijk slachtofferchap¹³¹. Op die manier wil het feminisme het taboe doorbreken en mannen *au sérieux* nemen¹³², in de hoop dat zij de hulp krijgen waar zij nood aan hebben. De cijfers over mannelijke slachtoffers van discriminatie en geweld zijn immers hoog¹³³.

Een op de acht slachtoffers van verkrachting zijn mannen die door andere mannen worden verkracht. Het aantal suïcides is drie keer zo hoog bij mannen¹³⁴. In echtscheidingszaken worden vaders in het toewijzen van de kinderen nog te vaak benadeeld door rechters¹³⁵. Ook hebben mannen te kampen met meer middelengebruik. Zo komt risicovol alcoholgebruik vaker voor bij mannen dan bij vrouwen¹³⁶. Mannen zijn vaker

slachtoffer van verbaal geweld en van slagen en klappen dan vrouwen¹³⁷. Binnen de relationele context, wordt een op de tien mannen geconfronteerd met fysiek geweld door de partner of ex-partner¹³⁸ en psychisch geweld¹³⁹. Meer dan de helft van de mannelijke slachtoffers praat er met niemand over en doet op die manier ook geen beroep

op de eigen omgeving, of op professionele hulp¹⁴⁰. In België zijn er ook nog te weinig opvangmogelijkheden of zelfhulpgroepen voor mannen¹⁴¹. In Leuven startte in 2014 het project Mannenklap, waar slachtoffers terecht kunnen voor informatie en steun. In Nederland werden enkele jaren geleden initiatieven opgestart zoals 'de blijf-van-mijn-lijfhuizen'¹⁴². Daar kunnen mannen terecht die slachtoffer zijn van geweld.

Over het algemeen zitten bovenstaande problemen nog te veel in de taboesfeer. Voor mannen is de drempel om te erken-

ONDERZOEK WIJST UIT DAT
MANNEN WEIGERACHTIG STAAN
OM TAKEN OP TE NEMEN DIE
DOOR DE MAATSCHAPPIJ ALS
VROUWELIJK WORDEN AANZIEN:
POETSEN, STRIJKEN, WASSEN.

nen dat ze slachtoffer zijn heel groot. Zo doen slechts weinig mannen aangifte bij de bevoegde instanties (artsen, hulpver-

IN ZWEDEN HEBBEN OUDERS RECHT OP
480 DAGEN (BETAALD) OUDERSCHAPSVERLOF DAT ZE ONDERLING
KUNNEN VERDELEN.

leners, advocaten en politie). Het zijn de restrictieve maatschappelijke verwachtingen rond mannelijkheid die (professionele) hulp zoeken voor mannen moeilijk maakt¹⁴³. Het idee om als zwak te worden beschouwd maakt de thema's vaak onbespreekbaar¹⁴⁴. Bovendien is er structureel nog een groot gebrek aan hulp en opvang.

INTERNATIONALE MANNENDAG

HET WAS ZIJ-KANT DIE MANNENDAG IN 2011 BEKEND MAAKTE
IN BELGIË. IN 2015 PUBLICEEERDE DE ORGANISATIE EEN
MANIFEST OP HAAR WEBPAGINA'S EN WERD DE VROUWENORGANISATIE
VOOR ÉÉN DAG OMGEDOOPT TOT 'HIJ-KANT'.

Niet enkel vrouwen hebben recht op een (inter)nationale dag. Ook mannen staan jaarlijks in de schijnwerpers, en dat op 19 november. [International Men's Day](#) kan op de steun van de VN rekenen⁶².

De missie van *International Men's Day* steunt op 6 pijlers⁶³:

- **het promoten** van positieve rolmodellen, niet enkel steracteurs en sportmannen, maar gewone werkende mannen die goed en eerlijk trachten te leven;
- **het erkennen** van positieve mannelijke bijdragen aan de samenleving, gemeenschap, familie, kinderopvang, het huwelijk en het milieu;
- **de aandacht** voor gezondheid en wel-

zijn: sociaal, emotioneel, fysiek en spiritueel;

- **het onder de aandacht brengen** van discriminatie van mannen: in sociale kringen, qua sociaal gedrag en verwachtingen, en op juridisch vlak;
- **het verbeteren** van genderrelaties en bevorderen van gendergelijkwaardigheid;
- **het creëren** van een veiligere en betere wereld waar alle mensen in veiligheid kunnen leven en groeien om hun volledig potentieel te bereiken.

Reeds enkele decennia geleden probeerden geëngageerde initiatiefnemers (o.a. Thomas Oaster) het idee te promoten,⁶⁴ maar internationale mannendag zag pas in 1999 officieel het licht in Trinidad

en Tobago, dankzij professor Jerome Teelucksingh die de verjaardag van zijn vader als datum koos. De Unesco steunde het initiatief. Het event vond ingang in andere landen zoals Jamaica, Australië, Barbados, Haïti, India, Singapore en het Verenigd Koninkrijk⁶⁵. Ondertussen wordt mannendag in ongeveer zestig landen gevierd. In China wordt de dag mee gepromoot door magazines als *Men's Health*, *FHM* en *Esquire*, en was er afgelopen jaar oproer rond de vraag of mannen ook een halve dag vrij moeten krijgen van hun werkgever, net zoals vrouwen op internationale vrouwen-dag⁶⁶. Het was **zij-kant** die mannendag in 2011 bekend maakte in België. In 2015 publiceerde de organisatie een [MANifest](#) op haar webpagina's [femanisme.be](#) en [mannendag.be](#) en werd de vrouwenorganisatie voor één dag omgedoopt tot 'hij-kant'.

Mannenstudies en internationale mannendag: allen maken ze duidelijk dat ook mannen gebukt gaan onder problemen en belemmeringen omwille van hun man zijn.

interviews

MANNEN AAN HET WOORD

Aangezien femanisme staat voor feminisme vanuit een mannelijke invalshoek, moeten de mannen ook zelf gehoord worden. In dit tweede deel van het onderzoek vroegen we bekende en minder bekende mannen wat feminisme voor hen betekent, of zij zichzelf feminist zouden noemen en of mannen ook baat hebben bij het feminisme. We schreven hiervoor een aantal mannen aan, waarvan dertien bereid waren een interview te geven. Daarbij werd gelet op diversiteit in leeftijd, achtergrond en (professionele) bezigheden van de geïnterviewden.

DE MEDIA OF PUBLIEKE OPINIE LATEN VAAK UITSCHIJJEN DAT FEMINISME NIET MEER NODIG IS: JE MOET KUNNEN LACHEN MET EEN WIELRENNER DIE EEN BLOEMENMEISJE IN DE BILLEN KNIJPT, ANDERS HEB JE LANGE TENEN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Als ik naar het verleden van het feminisme kijk, heb ik een positief beeld. Als je terugkijkt naar de eerste feministische bewegingen van de 19e eeuw tot nu, zie je dat er ongelooflijk veel energie en inzet geweest is om dingen ten goede te veranderen. Dat vrouwen kunnen werken, kunnen kiezen of ze kinderen hebben, een bankrekening mogen hebben, een zaak mogen beginnen, stemrecht hebben, was eeuwenlang niet evident. Die zaken zijn er vooral gekomen door vrouwen (en ook mannen) die op de barricades zijn gaan staan. Als ik naar het huidige feminisme kijk heb ik echter een dubbel beeld, vooral dan rond de beeldvorming. De media of publieke opinie laten vaak uitschijnen dat feminisme niet meer nodig is: je moet kunnen lachen met een wielrenner die een bloemenmeisje in de billen knijpt, anders heb je lange tenen. Toch is het ongelofelijk nodig dat er rond genderstereotypen gewerkt wordt. Ik heb het opzettelijk niet meer over de 'achterstelling van de vrouw', maar over genderstereotypen. Er zijn nog zoveel mensen die beperkt worden in wat ze zouden kunnen doen omdat ze verengd worden tot zogenaamde vrouwelijke of mannelijke kenmerken, die niet als evenwaardig worden beschouwd. Mannen en vrouwen besteden nog altijd niet evenveel tijd aan het gezin. Je zou kunnen zeggen dat de beslissing om te zorgen een keuze van de vrouw is, maar dat is het niet (*lacht*). Het gaat om maatschappelijke verwachtingen die vrouwen gemakkelijker in de ene richting duwen en mannen in de andere. Geen van beiden hebben hierbij de volledige vrije keuze.

Zorgt die negatieve beeldvorming er ook voor dat veel vrouwen en mannen zich geen feminist noemen?

Ja, vrouwen kunnen zich niet vereenzelvigen met die beweging. Positieve communicatie is hierbij essentieel. Ik weet dat heel veel vrouwen en vrouwenorganisaties dat wel proberen, maar het beeld heerst dat zij nooit tevreden zijn. Dan worden die negatieve clichés heel gemakkelijk bevestigd. Çavaria, de koepelbeweging van holebi- en transgenderorganisaties, is er in 25 jaar tijd in geslaagd iets gelijkaardigs te doen als de feministische beweging in 125 jaar. Wij benadrukken in onze communicatie heel erg de positieve evoluties in plaats van te focussen op wat fout gaat. We zijn natuurlijk wel minder bepaald door de hardere, moeizame strijd die de vrouwenbeweging heeft moeten ondergaan en kunnen misschien ook op een positievere manier onze eisen op tafel leggen. Maar terwijl de Vrouwenraad de AUWCH Award (*nvdr: de prijs voor vrouwonvriendelijkheid, uitgereikt door de Vrouwenraad*) uitreikt, heeft Çavaria zijn homofobieprijs afgeschaft en reiken we twee positieve awards uit. Dat is zoveel sterker. Het argument is vaak dat je met een negatieve prijs gemakkelijker de media haalt. Dat is niet noodzakelijk zo en bovendien is het niet de bedoeling om de media te halen, maar om impact te hebben. De beeldvorming lijkt me een belangrijk instrument opdat vrouwen én mannen zich herkennen in de idealen van het feminisme.

Kunnen mannen ook feminist zijn?

Ja, zeker. Ik denk niet dat je moet behoren tot een bepaalde doelgroep om voor die doelgroep iets te kunnen doen. Ik heb met oudere feministen gepraat en sommigen vonden dat je de ongelijkheden moet doorleefd hebben. Ik begrijp hun argument. Maar je kan wel empathie tonen of voldoende studeren om de discriminatie toch te proberen begrijpen. Ik denk dus dat je de strijd wel samen kan voeren.

MAAR TERWIJL DE VROUWENRAAD DE AUWCH AWARD UITREIKT, HEEFT ÇAVARIA ZIJN HOMOFOBIEPRIJS AFGESCHAFT EN REIKEN WE TWEE POSITIEVE AWARDS UIT.

Voor mij is feminisme bovendien niet vechten voor vrouwenrechten. Feminisme ijvert voor de gelijkwaardigheid van wat maatschappelijk aanzien wordt als typisch vrouwelijk en typisch mannelijk. Als je gaat werken rond genderrollen en maatschappelijke verwachtingen van mannen en vrouwen of mensen die verengd worden tot mannen en vrouwen, is dat natuurlijk ook een strijd die mannen kunnen voeren. Feminisme, wanneer het gaat over het doorbreken van beperkende genderstereotypen, is een strijd van iedereen. Ik geef een voorbeeld om aan te tonen dat vele keuzes die mannen en vrouwen maken geen 'echte' keuzes zijn. Beeld je een man-vrouwkoppel in met twee kleine kinderen. Man en vrouw werken beiden voltijds en naarmate de kinderen ouder worden rijst de vraag of het niet praktischer zou zijn als één van beiden vier vijfde zou gaan werken. De man zou kunnen instemmen met het voorstel, maar het bedrijf van de man zal dat waarschijnlijk als raar aanzien. Het bedrijf van de vrouw vindt haar keuze om deeltijds te gaan werken hoogstwaarschijnlijk normaler omdat de helft van de vrouwen in het bedrijf vier vijfde werkt. De vrouw gaat dus deeltijds werken. Ligt dit dan aan de man of de vrouw? Of aan het bedrijf? Bovendien moeten we ons de vraag stellen waarom de ouders in dat bedrijf zijn terechtgekomen, en waarom ze die bepaalde job doen. Dat heeft te maken met opleiding. Opleiding heeft te maken met schoolkeuze. De schoolkeuze heeft dan weer te maken met verwachtingen en opvoeding. Daar ligt de basis van de genderstereotypen.

Zo wordt het feminisme iets dat beide geslachten aanbelangt.

Dat klopt. Als een man leidinggevend is in een bedrijf en hij doet dat op een manier die als typisch vrouwelijk wordt aanzien, dan is de kans groot dat hij daarop aangesproken wordt. Als een vrouw leiding geeft op een manier die als vrouwelijk wordt aanzien, biedt het misschien wel kansen om door te groeien. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen zogenaamde vrouwelijke en zogenaamde mannelijke kwaliteiten en vaardigheden heeft. Bij jongens worden die meer ontwikkeld in de ene richting en bij meisjes meer in de andere richting. Maar aan hoeveel vrouwen en mannen worden kansen ontnomen door die stereotypering? Waarom zou een jongen geen balletschool mogen doen en een meisje niet mogen voetballen? Dan al zijn ouders, onbewust en niet kwaadwillig, genderstereotypen aan het doorgeven. Ik vind feminisme een strijd die kansen kan bieden aan iedereen die meer aspecten van zichzelf wil kunnen ontwikkelen.

Zou u uzelf feminist noemen?

Dat denk ik wel, ja. Ik heb er bijvoorbeeld al meerdere keren in mijn leven voor gekozen om voor een functie niet te kandideren of iemand anders naar voor te schuiven om het genderevenwicht te vrijwaren. Op zo'n momenten vind ik het belangrijker dat de diversiteit getoond wordt.

U gaf aan dat uw organisatie op 25 jaar grote verwezenlijkingen heeft gemaakt rond gender? Kan u daar een paar voorbeelden van geven?

Het feit dat twee mannen of twee vrouwen kunnen huwen is een goed voorbeeld van het doorbreken van genderstereotypen. Jarenlang was het huwelijk een manier waarop een economisch verbond werd gesloten en er tegelijk een positionering werd bepaald: de vrouw is gehoorzaam aan de man. Door de openstelling van het huwelijk, werd dat fundamenteel in vraag gesteld. Het openstellen van het huwelijk heeft ook geholpen bij de emancipatie van de holebibeweging. Door homoseksualiteit zichtbaar te maken doorprik je immers indirect genderstereotypen, zoals het idee dat je in elke relatie een mannetje en een vrouwtje hebt. Een ander voorbeeld is het openstellen van adoptie naar holebikoppels. En dat Elio Di Rupo als openlijke homo premier is kunnen worden, is mee het gevolg van de emancipatiebeweging van holebi's en transgenders.

Vroeger heette Çavaria nog Holebifederatie. In 2010 hebben we ervoor gekozen om ook

IK DENK DAT JE VOORAL
MOET BENADRUKKEN
DAT JE VAN MANNEN
NIETS AFPAKT.
INTEGENDEEL,
JE GEEFT HEN IETS
EXTRA.

de koepel van transgenderorganisaties te worden. We hebben toen gezegd dat we een genderklik willen realiseren door maatschappelijke evidenties in vraag te stellen. We zijn een genderorganisatie, misschien nog veel meer dan sommige vrouwenorganisaties (*lacht*). We hebben toen ook gevraagd om lid te worden van de Vrouwenraad. Het heeft een paar jaar geduurd voor we toestemming kregen. Het verschil tussen een vrouwen-emancipatiebeweging en een genderemancipatiebeweging ligt toch moeilijk.

Welke veranderingen moeten er voor mannen komen?

Op het vlak van werk zijn de verwachtingen voor mannen even beperkend als de verwachtingen die heersen voor vrouwen. Vrouwen krijgen bepaalde kansen niet, maar mannen ook niet. Anderzijds is het belangrijk dat mannen meer emotionaliteit mogen tonen. Ik denk dat heel wat suïcidaliteit, mentale problemen en middelengebruik zouden kunnen vermeden worden als mannen minder stoer moeten zijn, zichzelf minder moeten afschermen en meer durven praten. In het topic rond combinatie van gezin en werk moeten mannen vrijere keuzes kunnen maken. De drempels moeten verlaagd worden om mannen ouderschapsverlof of geboorteverlof op te laten nemen, of dit moet op z'n minst aangemoedigd worden.

Hoe kunnen we mannen betrekken in het feminisme?

In een visionair beeld over hoe feminisme mannen kan verruimen, versterken, meer kansen geven. Je zou een soort 'genderklik' moeten realiseren waarbij mannen inzien dat zij niet kunnen doen wat ze willen. Ze moeten beseffen dat de maatschappij hen voortdurend beperkt in hun keuzes en dat ze in een bepaalde richting worden geduwd. Vrouwen beseffen dat makkelijker omdat ze vaker dat soort beperkingen tegenkomen. Mannen zullen dat minder snel aanvoelen, maar misschien achteraf hetzelfde gevoel van spijt hebben.

Kunnen we de eventuele negatieve reacties op deze keuzes wegnemen?

Je gaat inderdaad *frontrunners* nodig hebben, positieve mannelijke rolmodellen. Een tijdje geleden was er een discussie over diplomavereisten voor een vacature. Toen ben ik gaan opzoeken of ik succesverhalen kende van mensen zonder diploma. Je kan met voorbeelden alternatieven laten zien. Ik denk dat je vooral moet benadrukken dat je van mannen niets afpakt. Integendeel, je geeft hen iets extra. Het is niet 'vrouwen willen meer dus mannen krijgen minder', nee: iedereen krijgt meer.

FOUAD AHIDAR | EERSTE ONDERVOORZITTER
BRUSSELS PARLEMENT (43 jaar)

interview

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Een feminist zijn, is tegenwoordig een statement. Het betekent dat je het niet eens bent met de ongelijke situatie van mannen en vrouwen, en dat je vindt dat verandering hierin broodnodig is! Het feminisme is ontstaan als een beweging die vecht voor basisrechten voor vrouwen, en daar moet in het grootste deel van de wereld nog steeds voor gevochten worden. Inmiddels staat het in principe voor volledige gelijkwaardigheid voor mensen van alle rassen, genderidentiteiten en sociale klassen.

Zou u uzelf feminist noemen?

Ik noem mezelf heel graag een feminist (*lacht*). Je bent geen mannenhater als je jezelf een

FEMINISME IS
NIETS ANDERS DAN ZICH
INZETTEN OM ALLE
MENSEN TE BEVRIJDEN
VAN DE KETENEN VAN
RIGIDE ROLLENPATRONEN.

feminist noemt, integendeel, je bent zelfs dapper om ook voor het andere geslacht op te komen. Het is met andere woorden geen keuze tégen, maar vóór! Voor gelijkwaardigheid, voor een maatschappij waarin vrouwen evenveel carrièrekansen, spaargeld en politieke zitjes hebben. Een maatschappij waarin vrouwen even gezonde en veilige levens leiden, op alle vlakken, en dezelfde opleidings- en doorgroeimogelijkheden als mannen hebben. In plaats van verdrukking, uitbuiting en machtsonevenwichten, kies je dus vóór eerlijkheid en gelijkwaardigheid.

Heeft u zelf bepaalde politieke standpunten die u als feministisch zou bestempelen?

Feminisme heeft alles te maken met een onderwerp dat mij heel nauw aan het hart ligt, omdat ik als man van een vrouw en vader van vier dochters, diep geraakt wordt door de pijn en ellende van zowel mannen als vrouwen (en anderen) die lijden door de cultureel gevestigde idealen van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Feminisme is niets anders dan zich inzetten om alle mensen te bevrijden van de ketenen van rigide rollenpatronen: mannen zijn sterk, vrouwen zijn kwetsbaar. En dus is het feminisme meer dan louter gendergelijkheid: gendergelijkheid zegt dat alles in orde is zolang vrouwen en mannen hetzelfde aandeel van welzijn krijgen, ook al is dat aandeel klein. Maar alles is niet in orde als het beter kan, bijvoorbeeld door het ter sprake brengen van de beperkende, onderdrukkende elementen van de idealen van vrouwelijkheid en mannelijkheid. Gelijkwaardigheid is intrinsiek goed en gaat daarom vrouw én man aan!

BERT BAUWELINCK | POLITIEK MEDEWERKER SP.A KAMER
(50 jaar)

interview

WAT IK FIJN VIND AAN
DE NIEUWE FEMINISTEN
IS DAT ZE ZICHTZELF
IN VRAAG DURVEN STELLEN
EN NIET TE DRAMMERIG
WORDEN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Feminisme gaat over evidente zaken zoals het streven naar het wegwerken van de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen, zowel beleidsmatig als in eigen handelen en denken. Ikzelf zie feminisme niet als een hobby, al kan dat soms zo overkomen hier in het Westen. Uiteraard moeten we ons ook inzetten voor de rechten van jongens, mannen, meisjes en vrouwen in het Zuiden. Daar is gendergelijkheid vaak van levensbelang. We hebben in ons land een vijftal excellenties die bevoegd zijn voor gender en gelijke kansen, zoals Elke Sleurs op federaal niveau. In haar beleidsnota's staan zaken zoals gendermainstreaming, ingaan tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, aanpak van gendergerelateerd geweld... Dat zijn de top-down domeinen.

Bij feminisme is het dikwijls moeilijk om de juiste toon of de juiste prioriteit te vinden. Zo wil de Vlaamse overheid in alle overheidsgebouwen genderneutrale toiletten voorzien. Dat betekent dus dat er ofwel een derde categorie van toiletten komt waar LGBTI's zich 'op hun gemak' voelen of dat iedereen naar hetzelfde toilet gaat (*lacht*). Ik vraag mij dus af: is dat een prioriteit?

De tonen verschillen dus soms?

Wat ik fijn vind aan de nieuwe feministen is dat ze zichzelf in vraag durven stellen en niet te drammerig worden. Ik ben al mee gaan brainstormen met de vrouwen van **zij-kant** (die trouwens ook mensen van de vakbond en mutualiteit betrekken) en dat gaat er altijd open-minded aan toe. Daarnaast staan de belangen van de 'oude' en de 'nieuwe'

feministen soms diametraal tegenover elkaar, rond een aantal bio-ethische thema's bijvoorbeeld. Zo zeggen de 'oude' feministen dat een baarmoeder niet te koop is, terwijl de 'nieuwe' feministen geen graten zien in niet-commercieel draagmoederschap - middels een kostendekkende vergoeding - wanneer een kinderwens uitblijft door een medisch probleem.

Op ethisch vlak valt het me in het politiek debat op dat de Franstalige feministen vaak zeer behoudsgezind reageren. Een ander heikel punt is prostitutie. Sommige feministen, zoals de meeste leden van de Vrouwenraad, zeggen dat een vrouwenlichaam niet verkocht mag worden omdat het slavenhandel is, een echte bevestiging van vrouwen als koopwaar in een patriarchale maatschappij. Andere feministen zeggen dat prostitutie niet uit de maatschappij kan weggegomd worden en dat er beter een sociaal statuut gecreëerd wordt zodat prostituees leningen kunnen aangaan of een pensioen opbouwen, of dat een uitstapregeling moet voorzien worden.

Kunnen mannen feminist zijn?

Absoluut. Ik denk dat op het concept van feminisme geen geslacht staat. Het is misschien een beetje plat om die vergelijking te maken, maar als je interesse hebt in het mindervalidebeleid, in kunstenaars of in buschauffeurs, dan moet je geen mindervalide, kunstenaar of buschauffeur zijn. Je moet dus ook geen vrouw zijn om feminist te zijn. Het is niet de helft van de bevolking die de maatschappij vormgeeft. Ik zou niet weten waarom ik mezelf geen feminist zou noemen.

Ik ken eigenlijk nog weinig mensen van mijn generatie of uit mijn omgeving die het belang van na te streven of al verworven vrouwenrechten nog in vraag stellen. Er wordt wel eens lacherig gedaan over de vroegste feministen, maar daar doen vrouwen evengoed aan mee en er mag ook smakelijk gelachen worden met foute macho's uit de jaren zestig en zeventig.

Ik heb wel het gevoel dat men vaak vasthoudt aan deze 'oude definitie' van het feminisme.

De clichés bestaan nog, inderdaad. Ik denk dat daarom veel jonge vrouwen zich geen feminist noemen. Misschien zijn ze onvoldoende geïnformeerd. Feministen hebben veel verwezenlijkt. Je moet dat zien in de tijd. Ze hebben gestreden voor zelfbeschikking bij abortus, zij hebben in de voorhoede gelopen. Misschien vinden meisjes en vrouwen dat er nu op andere fronten, zoals in de media, gestreden moet worden.

Moet er een nieuwe term worden uitgevonden voor feminisme?

Was er zo in Gent niet een moment waarop de term 'migrant' op de schop moest? En gehandicapten zijn ondertussen mensen met een beperking. Mij goed. Een nieuwe term is een optie, maar soms moet het vooruitgaan. Ik denk dat het woord feminisme kan blijven dienen, maar die huls moet een nieuwe invulling krijgen. En verschillende definities zijn mogelijk, het ene moet niet tegen het andere worden afgezet, zoals de 'nieuwe' versus de 'oude' feministen.

Zijn er bepaalde dingen die u in het dagelijkse leven doet die u als feministisch zou bestempelen?

Dat gaat al uit van een premisse dat er nog heel klassieke rolverdelingen zijn, bijvoorbeeld in het huishouden. Ik ben er niet trots op dat ik niet veel thuis ben en dat ik te weinig huishoudelijke taken doe. Misschien hadden we de verdeling van werk en privé beter moeten plannen of uitdrukkelijker afgesproken hebben om elk vier vijfde te gaan werken. Maar ik heb altijd in jobs in de politiek gezeten en die weekend- en avondverplichtingen

namen én nemen veel ruimte in. Anderzijds studeerde ik nog toen mijn vrouw al werkte, en ben ik nadien - ik deed toen wat losse schrijfp opdrachten - anderhalf jaar thuis geweest bij onze eerste baby. Wij vonden het zo onredelijk om het kind uit te besteden, terwijl ik toch maar wat zat 'aan te modderen'.

Heb je bij de opvoeding feministische waarden uitgedragen?

Dat wel. Ik zie veel genderneutraler gedrag bij mijn volwassen kinderen. Ook bij mezelf merk ik dat het me niet opvalt welk geslacht iemand heeft. Zo ga ik nog steeds uit sympathie naar een schoolraad, met enkel vrouwelijke leerkrachten en een vrouwelijke directie. Dat merk ik niet. Als ik op café zit met vrienden, komt soms een 'haantje' binnen met de opmerking: "Enkel vrouwen, Bert? Moet ik je niet komen helpen?" Ik vind dat niet belangrijk. Een genderneutrale maatschappij is volgens mij waar we naartoe moeten. Dat is waarschijnlijk ook een van de doelstellingen van gendermainstreaming. Wanneer een vergadering uitsluitend uit mannen bestaat, valt het genderaspect me daarentegen wel op. Dan denk ik: "Waarom zijn de vrouwen in deze organisatie hier niet?" Soms doet iemand de genderneutraliteit echter weer doorslaan naar de andere kant en moeten jongens met poppen leren spelen en meisjes met plasticen moersleutels. Maar dan wis je eigenlijk het geslacht bijna uit. Dat zou opvoedkundig een goede zaak zijn? Ik ben niet echt overtuigd.

Welke voordelen zou het feminisme mannen opleveren?

Dat lijkt me vrij duidelijk. Als de ene sekse ongelukkig is, is de andere dat ook. We zijn een maatschappij voor iedereen, dus uiteraard levert een feminisme dat streeft naar gelijkheid, voordelen voor mannen op. Landen met een grote gendergelijkheid, zoals in Scandinavië, scoren hoog inzake geluk.

Welke van uw politieke standpunten zijn voordelig voor mannen?

Ik zit als medewerker in de Kamer wel goed op mijn plaats om zeker inzake arbeidsvoorwaarden en ouderschapsverlof mee te denken over werkbaar werk voor vrouwen én mannen. Ook op juridisch-medisch vlak kunnen we werken aan voorstellen die goed zijn voor vrouwen en mannen, zoals recent nog de verplichte aidstests bij een verkrachting.

Welke werkpunten stelt u persoonlijk voorop?

Beleidsmakers en werkgevers zijn tegenwoordig niet meer zo te vinden om 'thematische verlopen' uit te breiden, om meer financiële incentives te geven om ouderschapsverlof betaalbaar en mogelijk te maken bijvoorbeeld. Dat betekent niet dat we daar niet meer voor moeten pleiten. Ook kinderopvang is een 'oud zeer': vrouwen en mannen kunnen inderdaad hun woning niet verlaten om te gaan werken als de kinderopvang niet betaalbaar, nabij of goed is. We zitten in een tijds kader waarin enorm veel geïnvesteerd wordt in veiligheid en politie, maar zijn we dan ook daadwerkelijk gelukkiger?

Hoe kunnen we mannen betrekken in het feminisme?

Dat is niet eenvoudig. Ethisch is er een tegenbeweging op een aantal domeinen, zoals in de reclamewereld. Vrouwen en mannen worden in het Westen voorgesteld volgens voorbijgestreefde - en soms écht laakbare - stereotypen. Om niet te vervallen in bepaalde denkpatronen en genderstereotypen zijn onderwijs en opleiding zeer belangrijk. Ik merk dat bij de jongste generatie het genderstereotiepe denken er stilaan 'uitgroeit'. Zo duikt steeds vaker unisekskledij op, en discussiëren jonge gezinnen over wie welk soort ouderschapsverlof opneemt of welke gezinstaken uitvoert.

ER WORDT WEL EENS
LACHERIG GEDAAN OVER
DE VROEGSTE FEMINISTEN,
MAAR DAAR DOEN
VROUWEN EVENGOED
AAN MEE EN ER MAG OOK
SMAKELIJK GELACHEN
WORDEN MET FOUTE
MACHO'S UIT DE JAREN
ZESTIG EN ZEVENTIG.

DIRK CHAUVAUX | SCHRIJVER EN SCENARIST (57 jaar)

WE MOETEN MANNEN
BLIJVEN, MAAR WEL
VERANTWOORDE MANNEN.
IK BEN FEMINIST MAAR
GEEF MIJN MANNELIJKHEID
NIET AF.

interview

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Ik was een tiener in de jaren zeventig en heb de feministische tijden en de Dolle Mina's dus ook bewust meegemaakt. En hoewel ik met een vrij klassiek man-vrouwbeeld ben opgegroeid - mijn vader werkte, mijn moeder was een huisvrouw met vier kinderen -, waren mijn ouders heel jong en modern. Ook de vrouwen die ik kende waren uitgesproken militant feministisch. Mijn toenmalige vrouw was bijvoorbeeld een feministe. Ik ben ook in dat feminisme gerold vanuit een politieke overtuiging: ik was heel links, anti-onrechtvaardigheid, voor gelijke kansen. Wat ik wel heb gezien is dat het feminisme plotseling een andere richting begon uit te gaan eind jaren zeventig. Het straf militantisme evolueerde naar een meer praktijkgericht feminisme. Dat heeft niet alleen met het feminisme zelf te maken. De volgende generaties werden steeds praktischer. Vrouwen stelden dat ze niet meer onderdrukt waren, gingen studeren en carrière maken. Wij waren ook radicalere en twijfelden niet. Als ik kijk naar de huidige generaties, zijn zij veel opener.

Ziet u dat het feminisme nu nog actief is?

Het is minder militant en situeert zich rond concrete thema's, zoals geweld op vrouwen. Daarrond moet nog veel strijd gevoerd worden. Geweld vind ik de ergste discriminatie, veel erger dan de loonkloof. De loonkloof is niet rechtvaardig, maar creëert geen pijn, geen angst, geen onzekerheid. En ergens heb ik het gevoel dat er een sfeer is gecreëerd waarin mensen denken dat verkrachting alleen kan gebeuren in een dure stationsbuurt in Keulen terwijl bij 80% van de verkrachtingen de dader iemand is uit de vertrouwde omgeving. Ook op de arbeidsmarkt is het feminisme minder militant. Ik heb mijn dochters altijd verteld dat ze zeker niet deeltijds moesten gaan werken omdat ze dan geen volledige loopbaan hebben als ze op pensioen gaan, omdat ze in de armoede terecht kunnen komen als hun relatie op de klippen loopt... Dat zeg ik hen nu nog altijd. Toch zijn er veel vrouwen die toch beslissen om deeltijds te gaan werken omdat ze kinderen hebben en denken dat hun man genoeg verdient. Het is altijd de vrouw die deeltijds gaat werken. Ik begrijp niet dat mensen dat nog altijd niet beseffen. De generatie die nu met pensioen gaat, is de eerste generatie van werkende vrouwen waar 50% van de huwelijken op de klippen is gelopen. Zij hebben niets om op terug te vallen. Daar moet je meisjes voor waarschuwen. De vrijheid die de vrouwen hebben verworven door zich op de arbeidsmarkt in te schakelen, zijn ze nu aan het opgeven door niet fulltime in die arbeidsmarkt mee te draaien.

Carrière uitbouwen is volgens u een belangrijk actiepunt van het feminisme?

Financiële onafhankelijkheid, maar dat geldt voor iedereen. Onafhankelijkheid heeft met macht te maken. Ik ben bijvoorbeeld een felle voorstander van [Equal Pay Day](#). Sensibilisering is nodig bij jonge meisjes. Op de universiteiten zie je dat er voor het eerst meer vrouwen zijn dan mannen, maar die vrouwen zijn nog altijd oververtegenwoordigd in de 'zachte' richtingen terwijl mannen veelal kiezen voor 'harde', exacte wetenschappen. Het zijn die laatsten die jobs zullen uitoefenen waarmee ze veel geld zullen verdienen en een mooie carrière kunnen uitbouwen.

Bent u een feminist?

Ik kan geen feminist zijn want ik ben een man. Maar uiteraard heb ik sympathie voor

het feminisme vanuit een maatschappijvisie. Ik kan er niet bij dat een vrouw minder kansen heeft dan een man, net zoals een vluchteling minder kansen krijgt dan een autochtoon. Dat is een rechtvaardigheidsprincipe. Mannen kunnen wel feminist zijn, maar ik ben ook een man die zijn man-zijn opeist. Ja, mannen moeten meehelpen in het huishouden en mannen moeten hun rol in de opvoeding vervullen: dat is niet meer dan normaal. Maar wie zegt dat koken een vrouwelijke taak is en het gras afdoen een mannelijke taak? Dat een boormachine voor een man is en een snelkookpan voor een vrouw? Ik heb het altijd heel raar gevonden dat mensen medelijden met mij hadden toen ik de kinderen hielp bij hun huiswerk en ze naar school bracht, kookte, waste... Ik vind het belachelijk dat dan wordt gezegd dat ik de rol van een vrouw heb gespeeld. Ik heb enkel de rol van een mens opgenomen. Ik heb ook geen vrouw nodig om voor mij te strijken. Ik ben zelfstandig.

U denkt ook dat zowel mannen als vrouwen af moeten van die clichés en rollenpatronen?

Eigenlijk niet. We moeten die clichés misschien net omarmen. Dat heeft niets te maken met de kern van de zaak. Zo vind ik het niet erg dat vrouwen bezig zijn over schoenen of handtassen, zolang ze op de arbeidsmarkt maar dezelfde kansen en dezelfde financiële onafhankelijkheid krijgen als mannen. Ook omgekeerd: er is niets mis mee dat mannen bier drinken en voetbal kijken. Het beeld van de zorgende man is nu een vader met een vrouwelijk gezicht op een bakfiets in Bergerhout met zijn drie kinderen. Maar het beeld van de zorgende man kan ook een übermacho zijn, een man die staat op zijn man-zijn.

Vindt u niet dat mannen gebukt gaan onder rollenpatronen: ze moeten geld verdienen, mogen niet huilen...?

Het kostwinnersmodel is sociaal-cultureel bepaald. Dat is moeilijk om eruit te krijgen. Ik heb al dikwijls gehoord dat mannen er kapot van zijn als hun vrouw meer verdient dan zij. Maar mannen moeten dit accepteren, aangezien vrouwen steeds hoger opgeleid zijn. Wat emoties betreft: die zijn hormonaal bepaald. Wat mannen echter niet moeten doen is emotioneel meer een vrouw proberen te zijn. We moeten mannen blijven, maar wel verantwoorde mannen. Ik ben feminist maar geef mijn mannelijkheid niet af. En ook vrouwen moeten vooral niet proberen om te mannelijk te zijn. Laat de verschillen in het vrouw-zijn of in het man-zijn een voordeel zijn. Dertig jaar geleden vond het feminisme dat mannen meer vrouw moesten worden.

Ik hoor u zeggen dat de mannelijkheid moet gevrijwaard blijven. Maar nu zijn er mannen die geen ouderschapsverlof durven opnemen omdat ze dan als een watje worden beschouwd.

De psychosociale verwachtingen moeten inderdaad aangepast worden, zodat mannen een zorgende rol moeten kunnen opnemen. Vrouwen en mannen krijgen evenveel ouderschapsverlof, er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt. Onderwijs en opvoeding zijn hierbij belangrijke basissen. Ook op het vlak van studies moeten leerkrachten sturen naar een richting die past bij de talenten en niet bij het geslacht. Wat wel te ver gaat voor mij is het idee dat jongens ook met poppen moeten kunnen spelen. Dan zijn we weer bezig met van jongens meisjes te maken en andersom.

Denkt u dat mannen nood hebben aan feminisme?

Als feminisme erop neerkomt dat wij een soort assertiviteitstraining moeten krijgen om niet uitgelachen te worden door mannelijke collega's als wij op onze bakfiets door Bergerhout rijden, dan vind ik dat flauwekul.

IK VIND HET NIET ERG
DAT VROUWEN BEZIG
ZIJN OVER SCHOENEN OF
HANDTASSEN, ZOLANG
ZE OP DE ARBEIDSMARKT
MAAR DEZELFDE KANSEN
EN DEZELFDE FINANCIËLE
ONAFHANKELIJKHEID
KRIJGEN ALS MANNEN.

ALS HET FEMINISME EROP
NEERKOMT OM VROUWEN
STERKER TE MAKEN,
DAN ZOU HET FEMINISME
PRECIES HETZELFDE
MOETEN DOEN VOOR
MANNEN.

Wat kan het femanisme mannen dan wel opleveren?

Als het feminisme erop neerkomt om vrouwen sterker te maken, als individu, in de maatschappij of interrelationeel, dan zou het femanisme precies hetzelfde moeten doen voor mannen. Niet zozeer op maatschappelijk vlak, waar mannen nu eenmaal sterker staan dan vrouwen, maar op interrelationeel of psychosociaal vlak. Denk maar aan de druk om hard te werken en de kostwinner te zijn, te concurreren.... Wij moeten aanvaard worden in al onze aspecten van ons mens-zijn.

Hoe moeten we mannen betrekken in het femanisme?

Zolang de zaken die we vandaag bespreken niet door mannen als een probleem worden gezien, is er geen nood om iets te doen. Eerst moet je dus als vrouwenbeweging het probleem benoemen en definiëren. Nadien moeten er getuigenissen worden gezocht, bijvoorbeeld van mannen die geen ouderschapsverlof mogen opnemen, al denk ik dat het voor mannen moeilijk is om met deze zaken naar buiten te komen. Ten slotte is het essentieel om vertrouwen te wekken. Er is niets zo onnozels als vrouwen die het opnemen voor mannen, net zoals het ook belachelijk is dat mannen feminist zijn. Er moet dus ook een mannenbeweging opgestart worden. Maar wat gaat de verhouding dan zijn tussen de vrouwen- en de mannenbeweging?

Denkt u dan eerder aan een gezamenlijke beweging?

Ja, maar zonder dat je bepaalde genderissues moet vergeten. We zijn uiteindelijk allemaal slachtoffer van het beleid van deze regering, zowel vrouwen als mannen. Ik zie de wereld nog altijd meer in sociale tegenstellingen dan in gendertegenstellingen.

KOEN DEDONCKER

STAFMEDEWERKER VZW ZIJN,
BEWEGING TEGEN GEWELD (40 jaar)

interview

MENSEN MOETEN
BESEFFEN DAT WERK
MAAR WERK IS
EN ER VEEL GELUK HUIST
IN JE GEZIN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Feminisme gaat voor mij over gelijke rechten voor en gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Gelijkwaardigheid tussen de beide geslachten vind ik persoonlijk vanzelfsprekend, maar ik zie het op verschillende punten nog misgaan in de maatschappij. Toch is de term feminisme op de een of andere manier gecontamineerd omdat deze te veel naar vrouwen verwijst. Dat is volgens mij ook een belangrijke reden waarom mannen afkerig staan tegenover het feminisme, hoewel ze achter de waarden van gelijkwaardigheid en gelijke kansen staan.

Ikzelf ga bijvoorbeeld nooit zeggen dat ik een feminist ben. Volgens mij moet er gezocht worden naar een andere term.

Waar denkt u dat die negatieve associaties hun oorsprong vinden?

Misschien komt het omdat het feminisme soms wat omslaat in extremisme. Ik werk bijvoorbeeld in het gebouw van Amazone vzw, waar verschillende vrouwenverenigingen en vrouwenrechtenorganisaties gevestigd zijn. Heel lang ben ik de enige man in huis geweest tussen een honderdtwintigtal vrouwen. Ik merkte dat sommige vrouwen me zelfs geen goeiedag wilden zeggen. Dat is jammer. Feminisme gaat over gelijkwaardigheid en gelijke rechten, en dat gaat beide geslachten aan. Ook daarom vind ik dat de term feminisme moet worden vervangen.

OP HET MOMENT DAT
HET NODIG BLEEK DAT
EEN VAN ONS BEIDEN
THUISBLEEF, VOND IK HET
DAN OOK NORMAAL DAT
IK DAT DEED.

Is de strijd van het feminisme al gestreden?

Neen, volgens mij is er nog veel werk aan de winkel en zeker in onze interculturele maatschappij. De superdiversiteit in onze samenleving zorgt ervoor dat er veel verschillende visies bestaan op de man-vrouwverhouding. In onze westerse maatschappij zijn er beelden over vrouwelijkheid en mannelijkheid die naar mijn mening niet correct zijn. Bovendien worden vrouwen nog wereldwijd onderdrukt. We moeten dus oplettend blijven voor vrouwenrechten. Stellen dat de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen bereikt is in de westerse wereld is een overstatement.

Kunnen mannen volgens u feminist zijn?

Zeker en vast, al zou ik mezelf nooit een feminist noemen. Ik handel naar de feministische waarden, maar ik vind de term te gecontamineerd om me ermee te kunnen identificeren. Mijn relatie is volledig gebaseerd op gelijkwaardigheid. Ik sta in voor het huishouden en zorg voor de kinderen.

Tijdskrediet opnemen vond ik belangrijk om bij mijn zootje te kunnen zijn. Mijn vrouw is professor en in de loop van haar leven heeft zij meer voor haar carrière gekozen dan ik. Op het moment dat het nodig bleek dat een van ons beiden thuisbleef, vond ik het dan ook normaal dat ik dat deed. Ik vind niet dat dit geïdealiseerd moet worden, alsof ik bepaalde rollenpatronen heb doorbroken of een unicum ben. Ik vind het vanzelfsprekend en ik ben blij dat ik het kan doen.

Ik heb ook geen enkele negatieve reactie gekregen op de keuzes die ik heb gemaakt, noch van collega's, noch uit mijn naaste omgeving. Het is dan moeilijk om te begrijpen dat mannen er moeite mee hebben om ouderschapsverlof op te nemen omdat ze denken dat dit hun mannelijkheid zou schaden. Ik heb een enorm goede band met mijn zootje en daar is geen prijs op te plakken.

Al de mannen die twifelen kan ik enkel aanraden om de stap te zetten, want misschien zijn de reacties van de omgeving veel positiever dan ze denken. Ik zie in mijn omgeving dat er een heel andere verstandhouding heerst tussen mannen en vrouwen dan bij de generatie voor ons. Daar deden vaders heel weinig in het huishouden, terwijl mannen en vrouwen nu samen instaan voor het huishouden en de opvoeding. Daarnaast moeten we streven in onze maatschappij. Als het feminisme dat beoogt, des te beter.

Welke veranderingen moeten er komen voor mannen?

Er moet nog veel gebeuren rond de beeldvorming van mannen. Zo wordt de man nog vaak als een viriele, gespierde macho voorgesteld. Ook de combinatie werk-gezin is vaak nog een probleem.

Zo nemen bijvoorbeeld weinig mannen hun ouderschapsverlof op. Ik denk dat er meer incentives moeten komen om werk en gezin combineerbaar te maken. Mensen moeten beseffen dat werk maar werk is en er veel geluk huist in je gezin. Het is dwaas dat je als man vijftig jaar werkt en op het einde van je leven beseft dat je je gezinsleven hebt gemist. Het zou goed zijn om mannen daar meer attent op te maken.

Hoe denkt u dat dat moet worden aangepakt?

Ik denk met goede voorbeelden, positieve rolmodellen. Ik herinner me bijvoorbeeld de campagne van VIVA-SVV over superpapa's waarbij op een positieve manier de rol van de man in het gezin in de schijnwerpers werd geplaatst.

Aan de andere kant verschenen er in die periode artikels in de krant over mannen die ouderschapsverlof hadden opgenomen. Bij een van die artikels stond een foto van een man met een kind op zijn rug en een op zijn buik gebonden. Dergelijke beeldvorming vind ik dwaas.

Hoe kunnen we mannen betrekken in het feminisme?

Er moet een andere term komen. 'Femanisme' vind ik goed gevonden, maar toch wordt de term nog steeds geassocieerd met het feminisme en dus de vrouw. Ik vind het heel vreemd dat gelijkwaardigheid gelinkt wordt aan vrouwen. Dat klopt niet, gelijkwaardigheid is een menselijke waarde. Feminisme is ook een mannenzaak. Veel mannen zijn voorstander van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, maar staan toch afkerig tegenover het feminisme.

BART EECKHOUT

JOURNALIST, OPINIËREND
HOOFDREDACTEUR DE MORGEN (43 JAAR)

interview

IK DENK DAT HET VOOR
VEEL MANNEN EEN
ONGELOFELIJK CADEAU
ZOU ZIJN OM
OUDERSCHAPSVERLOF
TE KUNNEN OPNEMEN
ZONDER SCHEEF
BEKEKEN TE WORDEN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Ik beschouw mezelf al lang als een feminist. Feminisme staat immers voor basisdemocratie, en dat is de belangrijkste waarde van onze samenleving: iedereen moet gelijkwaardig zijn. Dat geldt bij uitstek voor mannen en vrouwen. Zolang dat niet het geval is, heeft het feminisme belangrijke strijdpunten die ik onderschrijf.

Wat zijn deze belangrijke strijdpunten?

Het is essentieel dat vrouwen alle kansen krijgen om hun talent, hun interesses en hun goesting even vrij te ontwikkelen als mannen. Zij stoten daarbij echter op hinderpalen. Ik vind het een grote verwezenlijking van het feminisme dat de meest opzichtige discriminaties zijn weggewerkt. Toch botsen vrouwen nog steeds op impliciete vormen van discriminatie, bijvoorbeeld op de werkvloer. Zo worden hun attitudes sneller gekoppeld aan hun geslacht: ze zijn 'ruziemakers' of 'hysterisch', terwijl men bij mannen spreekt over 'gezonde ambitie'. Ook blijven vrouwen, zeker op bepaalde niveaus, een minderheid. Ze zijn bij wijze van spreken 'de alloctonen van de groep', zij die zich altijd voor hun gedrag moeten verantwoorden. Bovendien zijn er ook nog structurele hinderpalen. Zo worden vrouwen veel meer aangesproken op hun moederschap dan mannen op hun vaderschap. Het wordt veel vanzelfsprekender geacht dat vrouwen hun leven aanpassen aan hun kinderen. Nochtans zouden de taken, na het prille begin van moederschap waarin de moeder om fysieke redenen aanwezig moet zijn bij de baby, gelijkwaardiger verdeeld moeten worden.

Hoe vertaalt uw feminisme zich naar uw werk of naar uw privéleven?

Wat de combinatie werk-gezin betreft, delen mijn vrouw en ik de lasten en taken van het gezin gelijk. Daar zijn geen grote keuzes of debatten aan voorafgegaan. Daarom schrik ik ervoor terug om mezelf 'de nieuwe man' te noemen, ik heb dat nooit als een ideologie omarmd. Er waren kinderen die ik graag zag en waar ik zoveel mogelijk voor wilde doen. Bij *De Morgen* zijn vrouwen goed vertegenwoordigd, waardoor we alert zijn voor seksisme. Over het algemeen ben ik best wel trots op het parcours dat de krant rijdt op het vlak van genderkwesties. Het probleem is eerder dat de redactie bijna uitsluitend blank is, waardoor we soms blind zijn voor andere impliciete vormen van discriminatie.

Hoe denkt u dat de media feminisme vandaag afschilderen?

Het feminisme heeft een imago probleem, daarom spreek ik liever over de 'vrouwenbeweging'. Inhoudelijk zijn hun punten correct, maar feministen moeten zich echter de vraag stellen of zij op de juiste manier de aandacht trekken. Zo is het heel moeilijk om de

AUWCH Award (nvdr: de prijs voor vrouwonvriendelijkheid, uitgereikt door de Vrouwenraad) niet zuur te vinden. Wetenschappelijk onderbouwde problemen zoals de loonkloof moeten aangekaart worden, de uitdaging bestaat erin om dat steeds op een frisse manier te doen. Vrouwenbewegingen zouden veel meer de brug moeten maken naar mannen en rechtstreekse bondgenootschappen met hen sluiten.

Hoe denkt u dat we mannen kunnen betrekken in het feminisme?

In plaats van te focussen op de vanzelfsprekende achterstelling van vrouwen, zou je eens kunnen kijken of er ook problemen zijn waarmee mannen worden geconfronteerd. Zo is het problematisch dat vooral vrouwen deeltijds werken, maar je kan deze stelling ook omdraaien door te poneren dat nog altijd te weinig mannen dat doen. Ik hoor oudere mannen vaak zeggen dat ze spijt hebben dat ze hun kinderen niet hebben zien opgroeien omdat ze voor hun werk altijd weg waren. Ook kunnen mannen getuigen dat ze trots zijn om vader te zijn. Een vrouwendagcampagne met mannelijke rolmodellen zou bijvoorbeeld heel opmerkelijk zijn.

Denkt u dan ook dat mannen feminist kunnen zijn?

Zeker en vast. En ik denk dat het voor veel mannen een ongelofelijk cadeau zou zijn om ouderschapsverlof te kunnen opnemen zonder scheef bekeken te worden. Ik zou ook echt niet weten waarom een bedrijf of een organisatie nadeel zou ondervinden van het feit dat mannen en vrouwen op alle niveaus gelijk vertegenwoordigd zijn. Hoe meer openheid er heerst, hoe meer kans je hebt om mensen met de juiste talenten te vinden, ongeacht hun geslacht, afkomst...

Waarom is het voor mannen moeilijk om bijvoorbeeld ouderschapsverlof op te nemen?

Culturele verwachtingspatronen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn het grootste probleem, en die patronen tref je bovendien meer aan bij mannen dan vrouwen. Ikzelf ben ongelofelijk gelukkig dat ik zonder enig probleem de keuze heb kunnen maken om mijn gezin belangrijker te vinden dan mijn werk. Ik vind het onmogelijk en ondenkbaar dat ik daarin een uitzondering ben, maar mannen ervaren onbewuste remmingen zoals het idee om als zwakkeling te zullen worden aanzien. Die schroom wordt bovendien ook bevestigd door de manier waarop de samenleving kijkt naar vaders. Zo herinner ik me dat ik ooit met onze jonge dochter in de cafetaria van het zwembad zat te wachten op mijn vrouw en zoon. Ik gaf haar te eten, maar het ging zoals dat soms gaat: het eten vloog wat naar alle kanten (*lacht*). Ik zag alle vrouwen in de zaal denken: "Typisch, het is weer een man. Zouden we hem gaan helpen of niet?" Mijn gevoel is dat het taboe rond borstvoeding in de openbare ruimte kleiner is dan het taboe van een man die in een publieke ruimte zijn baby eten geeft.

Ziet u manieren waarop een goede combinatie werk-gezin bij mannen kan worden gepromoot?

Vaderschapsverlof dat zich beperkt tot tien of veertien dagen vind ik onwaarschijnlijk weinig. Softies zoals ik nemen er dan wel wat vakantie bovenop (*lacht*). Ik ben een grote fan van het Zweedse systeem waarbij zowel mannen als vrouwen sterk worden aangemoedigd om voldoende ouderschap op te nemen. Een deel van dat verlof is gereserveerd voor de moeder en een ander deel voor de vader, en daarenboven heb je een vrij deel dat je onder elkaar mag verdelen. Ik heb wel begrepen dat het in de praktijk genuanceerder is omdat vrouwen vaak nog het merendeel van het verlof opnemen. Desondanks vind ik het een belangrijk beleidsissue dat mannen en vrouwen een gelijkwaardige regeling kunnen treffen om hun kinderen op te voeden.

VROUWENBEWEGINGEN
ZOULDEN VEEL MEER
DE BRUG MOETEN
MAKEN NAAR MANNEN
EN RECHTSTREEKSE
BONDGENOOTSCHAPPEN
MET HEN SLUITEN.

PETER HULSMANS

VOORMALIG VAKBONDSAFGEVAAR-
DIGDE FORD GENK (50 jaar)

interview

IK BENIJD GEEN
VROUWEN DIE
MEER VERDIENEN
DAN MANNEN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

In eerste instantie denk ik dat feminisme een negatieve bijklank heeft. Feminisme klinkt agressief: als je de geschiedenis bekijkt, doemt bij de meeste mensen het beeld van vechtende, schreeuwende vrouwen op.

Ook bij u?

Nee, als je weet wat feminisme betekent, zijn mannen ook feministen. Met mijn syndicale achtergrond ben ik niet zozeer met feminisme bezig geweest, maar ik heb de film *Made in Dagenham* gezien. Die vrouwen van de Fordfabriek hebben een enorme prestatie geleverd om gelijk behandeld te worden. Ik heb ook 27 jaar bij Ford gewerkt. Daar ijverden ze ook voor gelijk loon voor gelijk werk.

Kunnen mannen feminist zijn?

Tuurlijk, zeker als je kijkt naar wat feminisme echt betekent: dat vrouwen en mannen gelijke rechten hebben. Daar streven wij met ABVV heel sterk naar. Wij hebben altijd acties gevoerd voor gelijke verloning, zowel in de fabriek als nationaal. Ieder jaar is er de actie [Equal Pay Day](#). Als ik niet streefde naar solidariteit en gelijkheid zou ik ook niet in deze organisatie werken. Dus mannen kunnen heel zeker feministen zijn, zonder dat de term 'feminisme' wordt gebruikt natuurlijk, want dat is taboe. Waarschijnlijk komt die negatieve bijklank uit de periode waarin het feminisme opkwam. Vrouwen begonnen hun rechten op te eisen, waardoor bij mannen een gevoel van dreiging ontstond.

In welk opzicht is uw gedrag feministisch?

Ik benijd geen vrouwen die meer verdienen dan mannen. Als functiewaarderingspecialist is het voor mij logisch dat een vrouw die een job doet die technisch moeilijker is of die hogere studies vraagt, beter verloned wordt dan iemand met een lagere functie. Ik kijk naar de stoel en niet naar de persoon die op de stoel zit.

Denkt u aan zaken in de privésfeer of in de opvoeding?

Ik heb nu een dochter van achttien jaar. Ik zou haar geen dingen verbieden omdat ze een meisje is. Als zij bijvoorbeeld een heel mannelijke job zou kiezen, zou ik dat absoluut niet erg vinden.

Welke voordelen denkt u dat het feminisme mannen kan bieden? Ik denk aan het ouderschapsverlof dat sommige mannen niet durven opnemen uit angst voor reacties van collega's.

'Durven opnemen' is niet het probleem, denk ik. Ik merk juist dat meer mannen hun ouderschapsverlof wel opnemen. Natuurlijk, niet specifiek omdat het ouderschapsverlof is maar om de verlofdagen zelf. Ze zullen dat verlof wel gebruiken waarvoor het dient, maar ze zullen niet zeggen dat ze zich terugtrekken om een tijd bij hun vrouw en kind te zijn. Dat lijkt me een beetje te... watjesachtig (*lacht*).

Maar mannen nemen volgens mij wel minder ouderschapsverlof op dan vrouwen omdat ze dan minder loon hebben. Dat kunnen ze moeilijk verkroppen, mannen zijn prestatiegericht. Als je een gezin hebt, heb je bepaalde verantwoordelijkheden en als man lijkt een financiële verantwoordelijkheid belangrijk. Dat kostwinnersidee heerst nog altijd. Dat be-

tekt niet dat de vrouw achtergesteld wordt, het gaat om het gevoel dat alles wel in orde zal komen als de man werkt. Als een vrouw werkt, zoveel te beter, maar ik denk niet dat mannen hun vrouwen zouden *pushen* om werk te zoeken. Het is voor een man ook makkelijker om een tandje bij te steken, ook al zijn zowel mannen als vrouwen genoodzaakt om in de fabriek vaker te werken als de productie omhooggaat. Ik zou ook niet stoppen met werken. Ik wil geen huisman worden. Niet om de taken in het huishouden, maar ik zou het niet kunnen: niet gaan werken.

Denkt u dat het goed is voor mannen om dat ouderschapsverlof op te nemen?

Ja, als dat gepromoot wordt en de voordelen ervan goed worden belicht. Maar veel van die thema's worden slecht uitgelegd. Als een man een bepaalde type van verlof kan opnemen, gaat hij er niet lang bij stilstaan wat de bedoeling van dat verlof is. Voor hem wil dat gewoon zeggen: thuisblijven. Een vrouw denkt dan aan de kinderen die ze in bed kan steken en naar school kan brengen.

Hoe zou u dat ouderschapsverlof dan promoten?

Visueel. Ik zie regelmatig documentaires uit Scandinavië. Onlangs zag ik een documentaire over langer werken. Mannen van zeventig jaar gaan daar met plezier werken als vrijwilliger, als kinderoppas... Als jij gewoon tegen iemand zegt wat hij of zij moet doen om langer te werken, dan dringt dat niet door. Na zo'n filmpje wel. Ik zou de arbeiders dan het hele plaatje van ouderschapsverlof kunnen laten zien: het verschil met hun situatie nu, waarbij ze elke dag hun acht uur kloppen, en het ouderschapsverlof, waarbij ze met hun kinderen naar de speeltuin gaan (*lacht*). Ik denk dat zo iets een enorme impact zou hebben op de mensen. Als het mensen boeit, zet het hen ook aan tot nadenken. Dat gebeurt in België te weinig, hoewel er zo veel communicatiemogelijkheden zijn. Gedachten kan je enkel veranderen op een visuele manier, niet met folders en artikeltjes zoals nu gebeurt.

Hoe zouden we mannen kunnen betrekken in het feminisme?

Ik denk dat de negatieve connotatie van feminisme het probleem is. Als je de kern van het woord ontleedt, gaat het om respect en gelijkheid. We moeten duidelijk maken dat feminisme vandaag anders is dan twintig, dertig jaar geleden. Ook de toegankelijkheid is belangrijk.

Hoe zou men mannen uit een mannelijke sector zoals de metaalarbeid, kunnen betrekken in het feminisme?

Dat is moeilijk. Vanuit syndicale hoek zou dat kunnen, maar het is moeilijk om vrouwen bij de vakbond te krijgen als dragers van de waarden van de vakbond. Ik denk dat er op dit moment meer feminisme is bij mannen.

Waarom denkt u dat?

Gewoonweg door het feit dat wanneer een vrouw benadeeld zal worden, er meteen op wordt gereageerd. Er wordt door muren gelopen om dat recht te zetten. Dat was vroeger niet het geval. Vrouwen zijn meer gelaten, denk ik. 'Het is zo, het moet zo zijn'. Natuurlijk, als ze op financieel vlak zouden benadeeld worden, zullen ze ook wel reageren. Maar ik denk dat de mannen op syndicaal niveau het voortrouwen nemen om vrouwen op gelijke voet te krijgen als mannen. Op de werkvloer daarentegen heb ik meer het '*laissez faire*'-gevoel bij mannen: "Ik doe mijn acht uur en ik meng me niet in de discussie. Zolang ik mijn job niet verlies, is het goed."

WE MOETEN DUIDELIJK
MAKEN DAT FEMINISME
VANDAAG ANDERS IS
DAN TWINTIG,
DERTIG JAAR GELEDEN.

ABOU JAHJAH

SCHRIJVER EN ACTIVIST
VOORZITTER MOVEMENT X (45 jaar)

interview

FEMINISME EN DE
ANTIRACISTISCHE STRIJD
VALLEN BINNEN HETZELFDE
GLOBALE KADER VAN
MENSENRECHTEN,
BURGERRECHTEN EN
EMANCIPATIE.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Het beeld dat ik heb bij het feminisme is dubbel. Enerzijds had ik altijd het vooroordeel dat feminisme anti-man is. Het is daarbij opvallend hoe allochtonen en vrouwen tegenover elkaar worden uitgespeeld. Genderongelijkheid wordt door gezaghebbers ingebed in een anti-allochtonendiscours, om aan te tonen hoe achtergesteld deze allochtonen wel niet zijn. Dat soort discours creëert bij ons een defensieve reactie tegenover het feminisme. Vrouwen worden op hun beurt gewaarschuwd voor de seksistische houding van allochtone mannen. Bijgevolg zie je bij allochtonen een aversie voor feministische thema's ontstaan en bij vrouwen een angst voor allochtone mannen. Toch worden feminisme en vrouwenemancipatie, fenomenen waarvan gezaghebbers het belang onderschrijven, door diezelfde instanties verworpen als deze fenomenen in hun nadeel spelen. Een gebeurtenis die me altijd zal bijblijven, illustreert dit mechanisme. Bij de Arabisch-Europese Liga (nvdr: beweging opgericht door Abou Jahjah in 2000) namen zowel vrouwen als mannen deel aan de burgerpatrouilles. De Sint-Niklase burgemeester Freddy Willockx is de vader van een van deze vrouwen gaan aanspreken over haar gedrag: hoe was het mogelijk dat hij als trotse Berber zijn dochter zo laat alleen op straat liet rondlopen? Als het feminisme ertoe leidt dat vrouwen activisten worden voor een organisatie die macht in vraag stelt, wordt vrouwenemancipatie plots verworpen. Dus zoals alle bewegingen, kan ook het feminisme gekaapt worden door mensen die de macht en de status quo willen behouden. Hoewel vrouwen en allochtonen worden afgeschilderd als tegenpolen, ben ik door contact met feministische militanten steeds meer beginnen in te zien hoeveel gelijkenissen er zijn. Beide groepen ervaren onderdrukking en discriminatie en worden geconfronteerd met vooroordelen. Feminisme en de antiracistische strijd vallen binnen hetzelfde globale kader van mensenrechten, burgerrechten en emancipatie. Het feminisme heeft in Europa heel veel verwezenlijkt. Het is dankzij de feministische strijd dat de positie van vrouwen kon verbeteren. Toch is er nog altijd een lange weg te gaan.

Wat zijn de belangrijkste actiepunten van het feminisme volgens u?

Op het vlak van beleid en politiek, is er een democratisch deficit. Vrouwen maken de helft van de maatschappij uit, maar dat zie je niet in de democratische representatie. Quota brachten soelaas, maar je kan nog steeds kritische bedenkingen maken bij politieke benoemingen. Als het gaat over economie, is de loonkloof tussen mannen en vrouwen onmiskenbaar. Deze discrepantie moet worden weggewerkt. Bovendien zijn de economische structuren niet aangepast aan vrouwen. Integendeel, ze zijn gemaakt op maat van mannen. Te vaak nog leven vrouwen in een of-ofverhaal: of moederschap of carrière maken. Die keuze is onterecht. Een dergelijk model verplicht vrouwen om bepaalde zaken op te geven. We moeten het institutioneel kader herschrijven door te vertrekken vanuit een neutrale positie en ons de vraag stellen: hoe kunnen we arbeid organiseren zodat het geslacht geen verschil maar perspectieven creëert? Ten slotte vind ik ook geweld tegen vrouwen, zoals verkrachting, een belangrijk probleem in de maatschappij. Amnesty International noemt de situatie in België in haar rapport van 2013 hallucinant. In België wordt slechts 20% van alle gevallen van verkrachting gemeld. Daarvan leidt maar 4% tot een veroordeling.

Ons land doet het daarmee slechter dan Turkije en Egypte. Vooral de angst voor repercussies weerhoudt vrouwen ervan klacht in te dienen. De dader is immers vaak een bekende uit de naaste omgeving. Verkrachting is een vorm van machtsmisbruik specifiek gericht

ALS JE FEMINISME
INTERPRETEERT
ALS EEN STRIJD VOOR
GELIJKE RECHTEN,
KUNNEN MANNEN
FEMINIST ZIJN.

op vrouwen. We moeten het taboe rond verkrachting durven doorbreken en verkrachting *au sérieux* nemen.

Kunnen mannen feminist zijn?

Als je feminisme bekijkt als een vorm van *identity politics*, kan een man geen feminist zijn. Als je het feminisme opvat als een vrouwenemancipatiebeweging, richt het zich ook uitsluitend tot vrouwen. Maar als je feminisme interpreteert als een strijd voor gelijke rechten, kunnen mannen wel feminist zijn. Hoewel ik het programma, de ideeën en de eisen van het feminisme steun, zal ik me het begrip 'feminist' niet toe-eigenen. Allereerst omdat mannen zich bewust moeten zijn van hun privileges. Ik vind het bovendien belangrijk dat vrouwen zich gaan organiseren vanuit hun eigen doelstellingen, vanuit hun eigen groep. Dit betekent niet dat ik mannen afraad om zichzelf feminist te noemen. Integendeel, ik denk dat het feminisme verdedigen zeer interessant is.

Hoe zouden mannen het feminisme kunnen steunen?

Ik denk niet dat mensen die gediscrimineerd worden louter behoefte hebben aan sympathie of schouderklopjes. Als men erkent dat er discriminatie is, moet men nadenken over mechanismen om deze te bestrijden. Mannen kunnen het feminisme dus steunen door zich te scharen achter concrete maatregelen. Een belangrijke nuance is dat mannen vrouwen niet moeten vertellen hoe zij dit alles het best aanpakken of dat mannen het gaan doen voor de vrouwen.

Heeft u als activist bepaalde standpunten die u feministisch zou noemen?

Ik denk dat veel van mijn standpunten feministisch kunnen worden genoemd. Denk maar aan de nood aan de democratische representatie van vrouwen, het wegwerken van de loonkloof, het herschrijven van het mannelijk economisch kader. Al deze standpunten vertrekken vanuit de vaststelling dat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen nog geen realiteit is en dat er aanpassingen op verschillende domeinen nodig zijn om dit doel te bereiken. Positieve discriminatie is daarbij een noodzakelijk middel, vermits het kan gezien worden als een soort inhaalbeweging na alle vormen van negatieve discriminatie.

Ik vind het ook noodzakelijk dat een burgerrechtenbeweging zoals Movement X (nvdr: in 2014 werd Abou Jahjah voorzitter van deze antiracisme en -discriminatiebeweging), feministische standpunten inneemt. Toch zou ik de organisatie an sich niet feministisch noemen omdat ze breed georganiseerd is, strijdt tegen ongelijkheid en zich daarbij niet richt tot één specifieke groep. Met andere woorden, het is niet alleen een vrouwenorganisatie.

Heeft uw Libanese afkomst uw feministische actiepunten beïnvloed?

In Libanon ben ik opgegroeid in een linkse familie en was ik politiek actief in een socialistische beweging. De trainingskampen waren gemengd, er waren zowel vrouwen als mannen. Ook in het hoger onderwijs studeerden meer vrouwen dan mannen. Desondanks is het verhaal van geweld ten aanzien van vrouwen aanwezig: verkrachting binnen het huwelijk bestaat in Libanon zogezegd niet en ook huishoudelijk geweld blijft een groot probleem. Ook machismo komt er vaak voor, maar dan verhuuld als overbescherming van de vrouw. Zo is een vrouw op straat lastigvallen, spelen met je leven. Verder staan Libanese echtgenoten ook in voor alle kosten. Wat een vrouw verdient, dient zij niet af te staan. Op die manier wordt het klassieke rollenpatroon waarbij de man de kostwinner is, in stand gehouden. Voor mannen is het echt een kwestie van eer en status. In Libanon zou ik dus zeggen dat de man zich moet emanciperen (*lacht*).

Welke veranderingen moeten er in het Westen komen voor mannen? Waaronder gaan mannen gebukt?

Ik denk dat westerse mannen niet veel te klagen hebben. Vermits veel vrouwen voltijds werken, ontstaat een fiftyfifty-mentaliteit: het idee dat vrouwen en mannen evenveel taken op zich nemen. In de realiteit is dit vaak niet zo: de vrouw moet én gaan werken én instaan voor het huishouden. Een vrouw draagt dus financieel bij en moet daarenboven het leeuwendeel van de zorgtaken op zich nemen. Er kunnen hieromtrent wel afspraken gemaakt worden binnen een koppel, maar vaak vervaagt de grens tussen afspraken en macht. Mannen moeten hun privileges in vraag durven stellen en vrouwen mogen niet zomaar iets aanvaarden om de vrede te bewaren. Maar om deze ongelijkheid binnen een koppel (op microniveau) structureel aan te pakken, is meer nodig. Op beleidsniveau (macroniveau) moet onder andere de manier waarop we kijken naar arbeid veranderen. De maatschappij moet het met andere woorden mogelijk maken dat een vrouw carrière maakt én moeder is. Nu wordt ze nog te veel voor een voldongen feit gezet, terwijl de keuzes die je maakt moeten komen vanuit je eigen overtuiging.

Hoe moeten mannen betrokken worden in het feminisme?

In tegenstelling tot niet-gediscrimineerde groepen, weten minderheidsgroepen heel goed wat discriminatie betekent. Daarom denk ik dat allochtone mannen meer begrip kunnen hebben voor de situatie van vrouwen dan autochtone mannen, ze zien als het ware gelijkenissen met hun eigen levensverhaal. Allochtone mannen kunnen door het lezen van dezelfde ervaring van onrecht en discriminatie betrokken worden. Zij zullen het feminisme niet louter steunen uit een moreel rechtvaardigheidsgevoel, maar vanuit een gevoel van solidariteit. Solidariteit zou bij allochtone mannen de interesse voor de strijd van en de onrechtvaardigheid tegenover vrouwen kunnen oproepen, ook al zijn zij geen vrouw. Op die manier zouden vrouwen eveneens de brug tussen allochtone en autochtone mannen kunnen bouwen.

ORTWIN MAGNUS

ALGEMEEN SECRETARIS ABVV METAAL
(51 jaar)

interview

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Ik denk dat er duizend definities van feminisme zijn, vaak gestoeld op de eigen levenservaring. De definitie van honderd jaar geleden is ook heel anders dan de hedendaagse definitie. Honderd jaar geleden was het waarschijnlijk ook moeilijk als man om feminist te zijn, nu veel minder. Op dat vlak is er al vooruitgang geboekt. Mijn beeld van feminisme is het principe van gendermainstreaming. Maatwerk is heel belangrijk. Je moet voor iedereen dingen kunnen verbeteren.

Het feminisme krijgt vaak het verwijt een negatieve connotatie te hebben.

Het beeld van het feminisme is voor iedereen anders. Mijn beeld van feminisme zal heel anders zijn dan het jouwe. Iemand die aan de band werkt in de staalfabriek denkt dan weer aan Dolle Mina's die zijn mannelijkheid afpakken. In verschillende lagen van de bevolking is 'feminisme' een heel aangebrand woord. Je moet met verschillende voorbeelden aantonen dat het een woord is dat evolueert, dat er verschillende definities zijn.

ALS JE EEN MAATREGEL
TREFT DIE JE FEMINISTISCH
ZOU KUNNEN NOEMEN EN
DIE OOK VOORDELIG IS
VOOR MANNEN, MOET JE
NADENKEN OVER HOE JE
DEZE MAATREGEL
COMMUNICEERT EN
AANTREKKELIJK MAAKT.

Betrekt het huidige feminisme mannen genoeg?

Helemaal niet. Er moet veel meer ingezet worden op sensibilisatie. Ik ben syndicalist en in al mijn acties neem ik vier waarden mee: solidariteit, gelijkheid, rechtvaardigheid en democratie. Mijn visie op feminisme kadert binnen die gelijkheid, en zo probeer ik dat ook uit te leggen in mijn organisatie. Ik spreek niet over feminisme want dan krijg ik veel tegenwind, en dan ben ik met negatieve energie bezig. Gelijkheid slaat op veel zaken: vluchtelingen die geen kans krijgen, mensen met een beperking... En dus ook de manier waarop de maatschappij kijkt naar mannen en vrouwen. Dan zeg ik dat onder gelijkheid ook gendergelijkheid valt.

Hoe reageren mannen hierop?

De vertaling van de boodschap is essentieel. Als ik met een baas ga spreken met een bepaald doel voor ogen, dan probeer ik mijn verhaal te verkopen aan de hand van argumenten die positief voor hem of haar zijn, zoals de winst verbeteren. Hetzelfde doe ik als ik [Equal Pay Day](#) wil promoten in een staalfabriek waar duizend mannen en twee vrouwen werken. De eerste reactie die ik krijg, is vaak: "Loonkloof? Er is geen loonkloof, iedereen die dezelfde functie doet heeft hetzelfde loon". Dan moet ik argumenteren, en probeer ik mannen te overtuigen dat ouderschapsverlof ook voor hen goed is, zo kunnen zij ook *quality time* doorbrengen met hun kinderen. In de praktijk zijn er heel veel mannen die geen ouderschapsverlof durven nemen omdat hun collega's hen een 'sissy' zouden vinden. Maar het is belangrijk om te weten dat hun loopbaan daardoor leefbaarder wordt en de combinatie werk-gezin beter combineerbaar is, wat op lange termijn ook de werkgever ten goede komt. Als je een maatregel treft die je feministisch zou kunnen noemen en die ook voordelig is voor mannen, moet je nadenken over hoe je deze maatregel communiceert en aantrekkelijk maakt voor hen. Zonder positieve argumenten krijg je weerstand.

Waar komt uw feministische kijk vandaan?

Dat is de erfenis van mijn moeder. Zij durfde rollenpatronen te doorbreken. Ik probeer ook mijn vrouwelijke militanten te wijzen op de verantwoordelijkheid die zij als moeders in zich dragen: zij hebben de levenservaring, zij hebben ongelijkheden meegeemaakt en zij geloven in gendergelijkheid, zij kunnen dus beslissen om rollenpatronen te bevestigen of te doorbreken. Als ouder heb je de plicht om bij gendergelijkheid stil te staan. Ik heb dat bij mijn kinderen ook gedaan en ik denk dat dat grotendeels gelukt is.

Hoe heeft u dat aangepakt?

Mijn zonen speelden bijvoorbeeld met een keukentje en moesten zelf hun nieuwe broeken inleggen. Als ik tijd heb, kook ik met hen. Ze hebben mij ook zien strijken, stofzuigen en poetsen, waardoor ze dat normaal vinden. Als mijn vrouw en ik op reis zijn, koken zij zelf en doen zij zelf de afwas. Wanneer ze later een relatie zullen hebben, denk ik dat zij makkelijker de taken zullen verdelen.

Gendergelijkheid kan je dus 'leren'?

Voor mij ligt daar de sleutel. Ik ben vroeger regelmatig in Scandinavië geweest en we hadden heel goede contacten met de vakbonden. Dan zie je dat ze daar op het vlak van gendergelijkheid op een ander *level* zitten. Bepaalde discussies moet je gewoon niet meer voeren. Dat mannen evenveel ouderschapsverlof opnemen als vrouwen, vinden zij normaal. Volgens mij hebben zij in hun onderwijs wél meegekregen dat gendergelijkheid belangrijk is.

WE Zouden ECHTER
DE MACHOCULTUUR
DIE IK ZELF OOK DEELS
CULTIVEER, MOETEN
DOEN AFNEMEN,
ZOALS HET IDEE DAT
JE GETROUWD BENT
MET JE WERK.

Hanteert ABVV-Metaal bepaalde feministische aanpakken?

Ik denk aan de beeldvorming van mannen en vrouwen in onze communicatie. Die is heel kwaliteitsvol en genderneutraal. Communicatie is heel belangrijk, want zo bepaal je hoe de gemeenschap je percipieert. Daarnaast hebben we een gendercommissie waarin genderkwesties worden besproken. Zo bereiden we er onze eisen voor wanneer er sectorale akkoorden moeten worden onderhandeld. Nadien gaan we toetsen of de akkoorden die we hebben gesloten gendergelijk zijn.

Welke veranderingen zou u nog willen doorvoeren?

Bij ABVV-Metaal proberen we een familiaal gevoel te creëren, zoals 's middags samen eten. De sfeer zit wat mij betreft wel goed. We zouden echter de machocultuur die ik zelf ook deels cultiveer, moeten doen afnemen, zoals het idee dat je getrouwd bent met je werk. Al zou ik de eerste zijn bij wie ik zou beginnen (*lacht*). Ik denk dat wij als vakbond dikwijls nog te sterk in een oud referentiekader zitten. Ergens is dit logisch omdat we werken met sociale zekerheid, arbeidswetgeving, bescherming van werknemers. Deze zaken zijn gecreëerd na de Tweede Wereldoorlog, in een heel ander referentiekader.

Hoe moeten we mannen betrekken bij het feminisme?

De nieuwe generatie vindt een hoop postmodernistische dingen belangrijk, zoals het milieu, meer tijd om te genieten, meer tijd bij hun gezin... Deze manier van denken moeten we als hefboom gebruiken om naar een ander soort maatschappij te gaan, waarin ook feministische waarden van belang zijn. We moeten dit echter doen op een manier waarop we medestanders creëren. Opvoeding is volgens mij de sleutel. Tijd kan alles oplossen, op voorwaarde dat iedereen op de juiste manier met de opvoeding van de volgende generatie bezig is. Je moet de cultuur kunnen veranderen. Iets opleggen heeft altijd minder effect dan iets organisch te laten groeien. Ideaal zou zijn dat kinderen op jonge leeftijd gescreend worden op hun intrinsieke kwaliteiten opdat ze hun competenties kunnen verwezenlijken ongeacht hun sekse. Dan zou je ook met ouders in dialoog kunnen treden en scholen stimuleren om mee te werken aan gendergelijkheid. Ik ben ervan overtuigd dat je op die manier op twintig jaar tijd veel stappen vooruit kan zetten

MARC REYNEBEAU | JOURNALIST DE STANDAARD (59 jaar)

interview

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Ik vind feminisme zeer belangrijk. Vrouwen, zeker jonge vrouwen, moeten vandaag feministisch zijn. Ik heb een hekel aan vrouwen die zeggen: "Ik ben geen feminist, maar...". Zij plukken de vruchten van de strijd van hun moeders, hopelijk ook die van hun vaders, en beschouwen alles als vanzelfsprekend. Ik durf mezelf een feminist te noemen. Mijn algemeen idee daarover: ik vind discriminatie, feitelijk of intentioneel, verwerpelijk. Als vrouwen daarvan het slachtoffer zijn, wil ik solidair zijn. Het valt me op dat het feminisme op de terugweg is gedurende de laatste twee decennia. De grootste ongelijkheden liggen immers achter ons. Dit neemt niet weg dat discriminatie nog altijd bestaat, maar in het algemeen hebben vrouwen de voorbije twintig jaar vooral dankzij de wetgeving hun lot sterk zien verbeteren. Daardoor is het idee ontstaan dat het feminisme niet meer hoeft, zeker omdat zowel vrouwen als mannen feminisme aan heel wat clichés linken: de tuin-

IK HEB EEN HEKEL
AAN VROUWEN
DIE ZEGGEN:
"IK BEN GEEN FEMINIST,
MAAR...".

broeken, de verbrande beha's.... Het feit dat die clichés nog altijd blijven voortbestaan, geeft misschien aan dat er in die publieke perceptie nog altijd een probleem is.

Verklaart dat de negatieve connotaties rond de term 'feminisme'?

Men neemt die clichés aan voor waar. Zij die een beetje op de hoogte zijn van de geschiedenis van het feminisme en het feminisme vandaag, weten dat die nergens op slaan. Je hebt natuurlijk nog altijd een aantal discussiepunten, zoals het feit dat vrouwen gemiddeld minder verdienen. Dit is minder het gevolg van discriminatie maar komt vooral doordat vrouwen vaak een onvolledige carrière doorlopen waardoor ze minder snel promotie maken of doordat ze een keuze maken voor het gezin, al is het maar de vraag in hoeverre dat een eigen keuze is.

Wat zijn voor u de belangrijkste actiepunten van het feminisme?

Ik kan ze niet in volgorde van belangrijkheid opnoemen, maar wat mij opvalt is de persistentie van de clichébeelden van vrouwen in de publieke ruimte, bijvoorbeeld in de reclame. Er heerst nog altijd het idee dat vrouwen op een bepaalde manier kunnen ingezet worden om de aandacht te trekken, zoals de streelmeisjes op het autosalon, of bij dat uitzendbureau waar vrouwen bij voorkeur korte rokken dragen. Ik vind dat clichébevestigend en seksistisch. Een ander belangrijk punt zijn de carrièremogelijkheden voor vrouwen.

Hoe hebt u het gevoel dat vrouwen belemmerd worden in hun carrièremogelijkheden?

De meest rationele organisatie vandaag is de universiteit. Maar hoe hoger in de hiërarchie, hoe minder vrouwen er zijn. Daar is een reden voor: ze doctoreren op een leeftijd dat ze trouwen en kinderen willen. Dat betekent dus ook dat de structuur van de universiteit niet voorzien is op vrouwen.

Ik ken een heleboel vrouwen die hun doctoraat niet afwerken of er achteraf niets mee doen. Die hinderpalen ondervinden mannen minder. Het komt nog altijd voor dat vakgroepen alleen mannen als docenten hebben, al is de helft van de studenten vrouwelijk. Dat komt door het relatief oude docentenkader en het impliciete coöptatiesysteem. Wanneer er een plaats vrijkomt, dan kijken de docenten uit naar gelijken, mannen dus. Om dit aan te pakken heb je dus selectiecommissies nodig waarin vrouwen beter vertegenwoordigd zijn. Een gemengde commissie zou ervoor kunnen zorgen dat meer vrouwen een kans krijgen. Gender speelt ook een rol in de manier waarop aan wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan. Door de uitgesproken selectie- en benoemingscommissies krijg je een sterke mannelijke invalshoek, een sterke mannelijke cultuur. Dat is niet anders in het bedrijfsleven. Daar lijkt me de enige optie een quotumregeling.

Waarom denkt u dat mannen feminist kunnen zijn?

Omdat we in hetzelfde schuitje zitten. Tijdens de winterspelen in Sotsji had je het verhaal rond homodiscriminatie in Rusland. Ik ben er stellig van overtuigd dat wanneer je één groep discrimineert (homo's, vrouwen, gekleurde mensen...), je de deur openzet voor het idee dat discriminatie mogelijk en goed is. En dan loopt iedereen het risico om gediscrimineerd te worden.

Als je homo's discrimineert, waarom zou je dan ook geen vrouwen of zwarte mensen discrimineren? Maar als discriminatie volgens de maatschappelijke overtuiging ontoelaatbaar is, is de kans kleiner dat ook ik in een of andere hoedanigheid zal worden gediscrimineerd. Ik denk dat discriminatie altijd maatschappelijk ontwrichtend is, en dat mannen er dus alle belang bij hebben om feminisme na te streven, al behoren ze zelf niet tot de doelgroep 'vrouw'.

Zou u uzelf een feminist noemen?

Ik vind van wel. Anderzijds ben ik streng omdat feminisme voor mij ook een bepaald gedragspatroon veronderstelt, waarvoor ik vermoedelijk soms te macho ben (*lacht*). Maar ik vind bewustzijn belangrijk. Ik tracht een feminist te zijn, maar ik denk dat de mate waarin ik een rol kan spelen echter beperkt is.

Ziet u het feminisme ook als een manier om uzelf, als man, te bevrijden van discriminatie of stereotypes?

Ik heb het *white male privilege*, dus ik heb weinig ervaring in discriminatie. De bevrijding zit hem breder en maatschappelijker. Ik vind wel dat ik sociaal-economisch gediscrimineerd word. Mijn feminisme is een onderdeel van een rechtvaardigheidsstreven dat ongetwijfeld politieke consequenties heeft. Ik ben niet vreselijk militant, maar bij mij blijkt het op een andere manier.

Welke reacties denkt u dat mannen krijgen als ze zeggen dat ze feminist zijn?

Dat ze *sissy's* zijn of 'onder de sloef liggen'. Ik denk dat de grondslag van dat soort reacties ligt in de clichés. Het is belangrijk om te weten dat feminisme breder is dan 'strijden voor vrouwenrechten'. Je hebt natuurlijk momenten gehad van ongenueanceerdheid, die het imago van het feminisme geen goed hebben gedaan. Ik vind dat geen intellectueel afdoende reden om je ervan af te keren.

Wat kan het feminisme veranderen voor mannen?

Mannen hebben in het algemeen baat bij de mentaliteit waarin rechtvaardigheid een principe is en niet ter discussie kan staan. Verder vind ik het een goed idee om bijvoorbeeld vaderschapsverlof te verplichten of er een *incentive* aan te linken.

Het is natuurlijk altijd beter dat mensen iets uit zichzelf doen, en niet onder dwang. Ook vind ik dat feminisme mannen kan bevrijden van rollenpatronen, waarbij zij moeten timmeren, de auto repareren of maar een halve man zouden zijn als ze minder verdienen dan hun vriendin.

Feminisme kan dus ook die genderrollen in vraag stellen?

Ja, zeker. Aan de andere kant denk ik niet dat het een goede zaak zou zijn om een soort 'ongedifferentieerdheid' als ideaalbeeld na te streven omdat ik vermoed dat bepaalde gevoeligheden of oriëntaties complementair zijn. Ik zie het nut in van die complementariteit: het levert veel meer nuance op, en het leidt tot een verbreding en verrijking, zowel inhoudelijk als in de vorm, in de politieke of wetenschappelijke cultuur.

Hoe moeten we mannen achter het feminisme scharen?

We moeten op het eigenbelang van mannen inspelen en hen bewust maken van bestaande clichés en hoezeer ze daar het slachtoffer kunnen van zijn. Je moet immers maar kostwinner zijn en dan de pech hebben om werkloos te worden. Dan heb je gefaald als man. De clichés hebben te maken met een bepaalde mentaliteit. Wanneer die mentaliteit verandert, dan verandert die ook voor mannen. Het is in ieders voordeel om geen ongelijkheid en geen discriminatie toe te laten.

Bent u van mening dat de term 'feminisme' moeten worden aangepast?

Ik ben ervan overtuigd dat taal heel belangrijk is omdat ze op iets wijst. Maar je zal geen maatschappelijke situaties veranderen door het woord te veranderen. Ik weet niet of een nieuwe term een emanciperend effect kan hebben. De term feminisme moet worden uit-

gelegd, zodat duidelijk wordt dat feminisme ingaat tegen rollenpatronen, en dat het niet wil zeggen dat mannen een stap achteruit moeten doen. Feminisme streeft naar meer rechtvaardigheid in ieders leven.

JORIS TORFS | HUISVADER (55 jaar)

interview

IK HEB DOOR HUISVADER
TE ZIJN MIJN KINDEREN
EEN HEEL ANDER BEELD
OVER MANNELIJKHEID
MEEGEGEVEN.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Het beeld dat me te binnenschiet is dat van vrouwen die op de barricades stonden om hun rechten te verdedigen. Dat vind ik persoonlijk een eigenaardige manier omdat ik parallellen zie met hoe mannen ernaar streven om gehoord en gezien te worden. Ik heb ook het idee dat deze feministen zich mannelijk opstelden. Vandaag heb ik de indruk dat vrouwen geen collectief meer vormen. Ik ervaar een soort gelatenheid: vrouwen ondergaan en hebben het gevoel dat ze niets aan ongelijkheden kunnen veranderen. Toch denk ik dat het belangrijk is dat feministen duidelijk maken dat vrouwen evenwaardig zijn en dat zij de zaken misschien zelfs beter kunnen aanpakken dan mannen. Het is belangrijk dat de grote groep vrouwen opkomt voor haar rechten, want zonder vrouwen zou de maatschappij niet draaien zoals ze nu doet. Een internationale vrouwendag is goed, maar er moet op een meer structurele manier aandacht worden besteed aan de rechten van vrouwen.

Wat zijn de belangrijkste actiepunten van het feminisme?

Het is belangrijk dat vrouwen meer gaan participeren in de samenleving, bijvoorbeeld op politiek vlak, om aan te tonen dat de maatschappij verkeerd draait. Volgens mij hebben vrouwen een hele andere aanpak als het aankomt op samenleven of regeren. Mannen zijn meer oplossingsgericht, ze willen iets ambitieus bereiken. Vrouwen richten zich daarentegen op samenwerking, hebben meer oog voor emoties van anderen. Dit kan de sleutel vormen tot een betere samenleving, een samenleving waarin vrouwen evenveel rechten hebben als mannen, waarin in overleg wordt getreden, waar iedereen gehoord wordt. Toch ben ik bang dat vrouwen die deze vrouwelijke manier van leiden aanwenden niet *au sérieux* worden genomen. Dat verklaart mogelijk ook waarom sommige vrouwen zich als het ware aanpassen aan de mannelijke norm, denk maar aan bepaalde vrouwelijke politici of bedrijfsleiders die een harde, koele stijl hanteren. Ze verliezen hun vrouwelijke eigenheid.

Kunnen mannen feminist zijn?

Ik denk niet dat een man feminist kan zijn. Je moet het onrecht of de discriminatie immers zelf ervaren. Als man kan je proberen te ondersteunen, maar er blijft steeds een kloof van onbegrip. Daarom vind ik het ook eigenaardig als mannen in praatprogramma's komen spreken over vrouwelijke topics. Ik vind dat het aan vrouwen is om zich te verenigen en om op te komen voor hun rechten. Mannen kunnen wel begrip hebben en hen daarin steunen.

Ik zou mezelf eerder femanist noemen, iemand die plezier heeft in het uitvoeren van taken die als veeleer vrouwelijk bestempeld worden. Verder houdt femanist zijn voor mij in dat mannen kunnen luisteren, niet beoordelend zijn en iets willen opsteken van wat vrouwen zeggen of doen.

IK VIND DAT
FEMINISME MANNEN
KAN BEVRIJDEN VAN
ROLLENPATRONEN,
WAARBIJ ZIJ MOETEN
TIMMEREN, DE AUTO
REPAREREN OF MAAR
EEN HALVE MAN
ZOUDEN ZIJN ALS ZE
MINDER VERDIENEN
DAN HUN VRIENDIN.

IK ZOU MEZELF EERDER
FEMANIST NOEMEN,
IEMAND DIE PLEZIER
HEEFT IN HET
UITVOEREN VAN TAKEN
DIE ALS VEELEER
VROUWELIJK
BESTEMPELD WORDEN.

Zijn er bepaalde dingen die u in de privésfeer doet die u als femanistisch zou bestempelen?

Als huisvader sta ik al heel lang in voor de opvoeding van de kinderen en het huishouden. Ik doe de was, ik kook, ik strijk. Vele mensen uit mijn omgeving bewonderen dat ook. Het feit dat ik vrouwelijke kwaliteiten waardeer en 'vrouwelijke' taken erg naar waarde schat, heeft waarschijnlijk te maken met mijn keuze om huisvader te worden. In het begin was het absoluut niet gemakkelijk, het was zwaar om de kinderen op te voeden en ook gelukkig te leren zijn met de kleine dingen. Ik vond het bijvoorbeeld heel moeilijk om mij weinig aan te trekken van verwachtingen uit de omgeving.

Mensen zeiden soms dat ik het gemakkelijk had, dat ze wel mijn leven wilden leiden. Je krijgt het gevoel dat instaan voor het huishouden te min is voor vele mannen. Alsof er geen uitdaging in zit.

Als je als man een vrouwelijke kwaliteit hebt of 'vrouwelijke' taken uitvoert, vind ik niet dat je een watje bent. Integendeel, je bent een stapje voor op al de rest. Gaandeweg ben ik mij steeds meer in de rol van huisvader gaan vinden en ook mijn omgeving ziet dat ik gelukkig ben. Ik heb bovendien met heel wat mensen gesproken die mijn keuze begrepen en bewonderden.

Denkt u dat meer mannen de keuze zouden moeten maken om huisvader te worden, deeltijds te gaan werken, meer zorgtaken op te nemen?

Ja, zeker en vast. Elke man of vrouw zou parttime moeten kunnen werken en daarnaast tijd besteden aan wat hij of zij belangrijk vindt. Of mannen en vrouwen zouden samen moeten kunnen beslissen wie het gelukkigst thuis is en wie het liefste gaat werken. Dat moet per koppel worden uitgemaakt, niet per geslacht. Het zit echter ingebakken in de samenleving dat de man de kostwinner moet zijn.

Wat weerhoudt sommige mannen er volgens u van om deze keuze te maken?

Misschien het feit dat bepaalde taken het label 'vrouwelijk' hebben gekregen, zoals wassen, strijken, poetsen. Ook de angst voor bepaalde reacties uit de omgeving kunnen een rol spelen. Ik heb slechts een korte periode in een groep met mannelijke collega's gewerkt, dus ik kan me niet inbeelden hoe er wordt gereageerd als je dergelijke keuzes maakt. Maar ik denk dat opvoeding hierin een belangrijke rol speelt. Zo heb ik door huisvader te zijn mijn kinderen een heel ander beeld over mannelijkheid meegegeven. Ik heb hen proberen aan te tonen dat naast werk ook andere dingen belangrijk zijn, zoals het gezinsleven.

Waaronder gaan mannen in deze maatschappij gebukt? Wat moet er veranderen voor mannen?

Ik vind dat er zachter naar mannen zou moeten worden gekeken. Ze moeten veel meer ruimte krijgen om hun gevoelens te uiten. Om te zijn wie ze zelf zijn, zonder te moeten voldoen aan het beeld dat familie, vrienden of de maatschappij hen voorspiegelen. Als het landschap van de samenleving (bijvoorbeeld in de politiek) vervrouwelijkt en er meer op een vrouwelijke manier bestuurd wordt, zal hiervoor meer ruimte komen.

Hoe moeten we mannen in het feminisme betrekken?

Misschien is het interessant om een soort forum op te richten waarop gelijkgezinde mannen / femanisten elkaar kunnen vinden. Zo breng je mannen samen die beginnen nadenken. Dat kan tot vernieuwende ideeën leiden en misschien zelfs tot bepaalde acties.

IK VIND DAT ER ZACHTER
NAAR MANNEN ZOU MOETEN
WORDEN GEKEKEN.

WOUTER TORFS | CEO SCHOENEN TORFS (58 jaar)

interview

IK WERK IN EEN BEDRIJF
WAAR 95% VAN DE
WERKNEMERS VROUWEN
ZIJN EN IK BEN ERVAN
OVERTUIGD DAT HET
SUCCES VAN TORFS HEEL
VEEL TE MAKEN HEEFT MET
DE VROUWELIJKE
DRAAGKRACHT EN DE
VROUWELIJKE CULTUUR.

Welk beeld heeft u over het feminisme?

Het feminisme vandaag is de beweging die opkomt voor gelijkberechtiging en gelijkwaardigheid van vrouwen in de samenleving, zowel op politiek als professioneel vlak. Het is een beweging die opkomt voor een versterking van een positieve vrouwelijke identiteit. Discriminatie is misschien wel wettelijk afgeschaft, hoewel dat nog niet zo lang geleden is, maar in de praktijk weten we allemaal dat die gelijkberechtiging niet het geval is.

Wat ziet u als de belangrijkste actiepunten van het feminisme?

Ik denk dat er gewerkt is rond gelijke jobkansen voor mannen en vrouwen, equal pay. Ook in vennootschappen en in bedrijven heeft men ernaar gestreefd om meer vrouwelijke vertegenwoordigers te krijgen op hoger niveau, zoals in raden van bestuur of op managementniveau. Daarenboven is er in de politiek, en dat zal verschillen van partij tot partij, geprobeerd om vrouwen meer te integreren in de lijstvorming.

Kunnen mannen volgens u feminist zijn?

Ja, in de zin dat ze bewust kunnen opkomen voor gelijkberechtiging, dat ze niet discrimineren, kansen geven, niet seksistisch doen, geen beroep doen op hun sekse om privileges binnen te halen.

Bent u feminist?

Ik ben een feminist in de zin dat ik ervan overtuigd ben dat het mannelijke en vrouwelijke elkaar nodig hebben. Ik werk in een bedrijf waar 95% van de werknemers vrouwen zijn en ik ben ervan overtuigd dat het succes van Torfs heel veel te maken heeft met de vrouwelijke draagkracht en de vrouwelijke cultuur, zoals zorgzaamheid. Misschien horen feministen niet graag dat ik die waarden specifiek toeschrijf aan vrouwen, maar het kan heel vruchtbaar zijn wanneer mannelijke en vrouwelijke energie samenkomen, bijvoorbeeld in leiderschap. Mannelijke energie kan bijvoorbeeld staan voor daadkracht en vrouwelijke energie voor draagkracht. Torfs is zes keer verkozen tot beste werkgever en dat heeft veel te maken heeft met deze mannelijke en vrouwelijke dimensies. En dat betekent niet dat vrouwen enkel vrouwelijke energie hebben. Elk mens is een mix van de twee: we kennen allemaal vrouwen met behoorlijk wat mannelijke energie en mannen met vrouwelijke energie. Maar ik kan me niet vinden in feminisme als vrouwen zich gaan beginnen gedragen als halve mannen. Ik denk niet dat je vrouwelijkheid daar een dienst mee bewijst. Dat doe je wel met authenticiteit. Ook in mijn opvoeding zie ik daar veel van terugkomen: mijn ouders zijn allebei naar de universiteit gegaan, wat niet zo gewoon was in die tijd. Ik denk dat zij van daaruit kritisch stonden tegenover de taken van jongens versus meisjes. Ik heb twee zussen en twee broers en in ons gezin was alles gelijk. Jongens moesten evenzeer helpen met huishoudelijke taken zoals afwassen of koken. Zelf heb ik mijn leven al veel gekookt en veel voor de kinderen gezorgd. Dat heb ik altijd heel leuk en normaal gevonden.

Ziet u in uw bedrijf bepaalde aanpakken, die u als feministisch zou bestempelen? U zei al dat 95% van de werknemers van Torfs vrouwen zijn.

Dat klopt. Bovendien krijgen vrouwen in ons bedrijf voor hetzelfde werk hetzelfde loon als mannen. Equal pay vind ik heel belangrijk. Verder zijn vrouwen goed vertegenwoordigd in het management. Ons managementteam bestaat uit negen personen, vier vrou-

wen en vijf mannen. Ik zie dat alleen maar verder in die richting evolueren.

Weet u hoeveel vrouwen bij Torfs deeltijds werken?

Ja, 80 procent.

En het aantal mannen dat deeltijds werkt, heeft u daar een zicht op?

Het grootste deel van de mannelijke werknemers zijn chauffeurs en magazijniers. Zij werken voltijds. De mannen die in de winkel staan en geen shopverantwoordelijke zijn, werken soms wel deeltijds, maar dat zijn er heel weinig.

Stimuleert Torfs mannen om eventueel ook deeltijds te gaan werken?

We gaan zeker niet discrimineren. Als er een vacature komt voor een deeltijdse medewerker is dat uiteraard altijd gericht naar vrouwen en mannen. Alleen komen mannen daar beduidend minder op af. Dat hoeft ook niet altijd slecht te zijn. Ik ken aardig wat vrouwen die, zeker als ze wat ouder zijn, het perfect vinden om deeltijds te werken. Zij combineren hun werk graag met andere dingen.

Welke voordelen zou het feminisme mannen kunnen opleveren? Met andere woorden, wat moet er voor mannen nog veranderen?

Mijn generatie heeft het al heel anders aangepakt dan mijn ouders of grootouders, maar feit is dat er een diepgeworteld cultureel patroon rond genderrollen bestaat. Om dat te veranderen, moeten we volgens mij kijken naar de opvoeding en beginnen met het doorbreken van de stereotiepe beeldvorming. We hebben ook goede rolmodellen nodig. Een man die bijvoorbeeld wel ouderschapsverlof opneemt en voor de kinderen zorgt wordt vaak smalend de 'nieuwe man' genoemd. Die 'nieuwe man' staat gelijk aan een halve man, terwijl dat absolute onzin is. Ook de media doen daaraan mee. Ik weet niet of veel mannen graag de 'nieuwe man' genoemd worden. De zorgende man zou ook heel mannelijk moeten kunnen zijn.

Ziet u in uw bedrijf ook mannen die er moeite mee hebben om ouderschapsverlof op te nemen?

De chauffeurs en mannen in de logistiek nemen nauwelijks ouderschapsverlof op. Ik heb een collega die gescheiden is en een drukke job heeft, maar ook hij vond ouderschapsverlof ondenkbaar. Dan wordt het lastig.

Heeft u nog ideeën om mannen meer te kunnen betrekken in het feminisme of in de feministische strijd?

Door het woord 'strijd' te gebruiken ga je terug naar het militante feminisme van de Dolle Mina's en de suffragettes. Ik hoop dat de emancipatie, zowel voor mannen als voor vrouwen, ver genoeg gevorderd is om dat aspect los te kunnen laten. Ik ben het ermee eens dat er dingen moeten veranderen, maar het woord 'strijd' is misschien niet gepast. Daardoor ga je mannen en vrouwen wegduwen en maak je er een sectair, militant clubje van, terwijl het feminisme veel meer zou moeten zijn dan dat.

Denkt u dat we van de term 'feminisme' af moeten door de vele negatieve connotaties?

Zonder het feminisme was er weinig veranderd. Maar of dat dé term is om veel mensen mee te krijgen, betwijfel ik. Feminisme wordt snel gelijkgesteld met strijd, met vechten.

Wat denkt u van de term 'femanisme'?

Goed gevonden, maar aan de andere kant klinkt het alsof je een stuk van je identiteit

MIJN GENERATIE
HEEFT HET AL HEEL
ANDERS AANGEPAKT
DAN MIJN OUDERS
OF GROOTOUDERS,
MAAR FEIT IS DAT ER EEN
DIEPGEWORTELD
CULTUREEL PATROON
ROND GENDERROLLEN
BESTAAT.

kwijtraakt. Je maakt een combinatie tussen *femme* en man. Zou ik graag een femanist zijn? Ik ben gewoon een man die mijn kinderen graag ziet, die graag voor hen wil zorgen en als grootvader wil ik op mijn kleinkinderen passen. We mogen niet onderschatten wat een etiket zoals 'femanist' doet. Het is belangrijk om na te gaan wat femanisme betekent voor elke man afzonderlijk. Of, als we toch spreken in man-vrouwtermen, wat het zou kunnen betekenen om als man de vrouwelijke kant in jezelf te ontdekken. Ik geloof nogal fel in vrouwelijke en mannelijke energie en de dosering daarvan, zowel voor een samenleving, een bedrijf, een koppel. Ik zou het feminisme van daaruit exploreren.

U bent voorstander van een mix tussen mannelijke en vrouwelijke kenmerken.

Het is interessant om bij jezelf te ontdekken in welke mate je vrouwelijke energie hebt als man en je mannelijke energie hebt als vrouw, zonder daar een oordeel bij te hebben. Als je heel weinig vrouwelijke energie hebt als man, is het niet slecht om een vrouw in de buurt te hebben die veel vrouwelijke energie heeft (*lacht*). Dat zal leiden tot complementariteit.

Als mannen hun vrouwelijke energie zouden exploreren, zouden ze dan ook meer ouderschapsverlof opnemen of voor de kinderen zorgen?

Ja, dat denk ik wel. Dan zou dat meer toegelaten worden. Nu zijn ouderschapsverlof en zorg zaken die cultureel onderdrukt worden. Maar zoiets veranderen is een traag en geleidelijk proces dat veel met opvoeding en onderwijs te maken heeft.

TOM NYS | MANNENWERK VZW (43 jaar)
JOHAN SCHOTS | MANNENWERK VZW (45 jaar)

interview

Welk beeld hebben jullie over het feminisme?

Tom: Voor mij is het feminisme een vrouwenbeweging die oorspronkelijk een bepaald doel had, met name de maatschappelijke positie van de vrouw op dezelfde hoogte brengen als die van de man. In het woord feminisme zit '*feminin*' wat ook 'vrouwelijk' betekent of naar vrouwen verwijst. Feminisme is dus zeer sterk vrouw-gerelateerd.

Johan: Feminisme op zich is een goede zaak. Het was ook nodig. Maar vandaag is de slinger op sommige vlakken doorgeslagen. En extremen zijn nooit ideaal. Dat kan dan soms een averechts effect hebben.

Hebben jullie het gevoel dat we in een extreme fase zitten?

Johan: Er zijn momenten waarop we te ver afwijken van de essentie. Als je je basisdoel hebt bereikt, is dat fijn. Het is jammer dat iets goeds een negatieve bijklank krijgt omdat men wil blijven doorgaan.

Tom: Ik geloof ook dat het feminisme in West-Europa zijn doel gerealiseerd heeft. In andere culturen of religies is de positie van de vrouw daarentegen nog altijd niet gelijkwaardig aan die van de man. Daar moet de strijd nog geleverd worden. Een heel interessant voorbeeld van de doorslaande slinger is de nieuwe naamgevingwet. De achternaam van kinderen is die van de vader. Dat is eeuwenlang zo geweest en maar een fractie van de mensen had daar werkelijk moeite mee, dat geloof ik stellig. Nu zitten we

www.mannenwerk.be

ONS MANAGEMENTTEAM
BESTAAT UIT
NEGEN PERSONEN,
VIER VROUWEN
EN VIJF MANNEN.
IK ZIE DAT ALLEEN
MAAR VERDER IN DIE
RICHTING EVOLUEREN.

IK GELOOF OOK DAT
HET FEMINISME IN
WEST-EUROPA ZIJN DOEL
GEREALISEERD HEEFT.
IN ANDERE CULTUREN
OF RELIGIES IS DE
POSITIE VAN DE VROUW
DAARENTEGEN NOG
ALTIJD NIET
GELIJKWAARDIG AAN
DIE VAN DE MAN.

EEN DAG ZOALS
INTERNATIONALE
MANNENDAG IS VOOR
MIJ EEN DAG WAAROP
DE STEM VAN MANNEN
KAN GEHOORD WORDEN.
DOOR MANNEN
GEBRACHT... EN NIET
DOOR VROUWEN.

in de situatie waarin alle ouders moeten beslissen welke naam zij geven. Vanuit de polariteit man-vrouw is er een situatie gecreëerd waarin alle jonge ouders, ook die 90% die er nooit bij stilgestaan had, worden geconfronteerd met het kiezen van een achternaam. In het beslissingsproces wordt die 90% niet gehoord. Door de stem van een minderheid te aanhoren en invloed te geven in het wetgevend kader, ga je een situatie creëren die minder harmonieus, minder goed is, die voor conflicten zorgt. Zo kan je ultiem terecht komen in situaties waar niemand nog tevreden is. De optie 'niets doen' is vaak heel interessant voor de harmonie en rechtvaardigheid. In het naamgevingsverhaal was de optie 'niets doen' beter geweest. Mannen 'onderbrengen, integreren' in het feminisme is voor mij geen goede optie.

Jullie zeggen dus dat feminisme iets is voor vrouwen. Mannen daarin 'onderbrengen'...

Johan: Alleen al het woord 'onderbrengen'. De bedoeling van feminisme is gelijk trekken. Ik denk dat vrouwen goed in staat zijn om voor zichzelf op te komen, wat zou een man moeten komen doen? Hij kan haar natuurlijk wel ondersteunen.

Initiatieven zoals 'het feminisme voor mannen' zijn dus niet op hun plaats?

Johan: Die hoeven niet vanuit de vrouwenbeweging te komen. Stel dat de mannen een organisatie hebben en de vrouwen hierin willen includeren. Hoe zou dat overkomen? Ieder geslacht kan zijn ding doen.

Tom: Ik geloof dat er een mannenbeweging mag ontstaan van onderuit om te bespreken wat mannen vandaag ondervinden op sociaalmaatschappelijk vlak. Dit moet een organische beweging zijn die ontstaat vanuit mannen, vanuit een behoefte die er leeft bij mannen. Als die behoefte er niet is, dan is dat ook zo. Maar ik geloof wel dat het belangrijk is om een evenwicht met de vrouwenbeweging te realiseren. Vandaag is er geen structuur en geen budget voor mannen om een organisatie te laten ontstaan.

Hoe staan jullie dan tegenover een inclusieve strijd, mannen en vrouwen samen?

Johan: Je kan elkaar steunen, maar om er echt samen deel van uit te maken? Soms stel ik mij de vraag of alles niet één grote grijze massa wordt. In Nepal of Polen zie je mannen en vrouwen. Kom je in België, dan zie je mannelijke mannen en vrouwelijke vrouwen, maar het merendeel lijkt op elkaar. Dat moet kunnen, maar op die manier is het een grijze massa. Mannen en vrouwen zijn niet identiek. Het is wel noodzakelijk dat ze bijvoorbeeld een gelijk loon voor gelijk werk krijgen, maar als individu zijn mannen en vrouwen gelijkwaardig maar verschillend. Die verschillen zijn net boeiend. Ze weggommen is bijna de natuur verlooehenen.

Wat stellen jullie voor?

Tom: Mannen moeten voor zichzelf opkomen, ze moeten in het sociaalmaatschappelijke gebeuren hun plek innemen, gaan uitzoeken wat zij belangrijk vinden in relatie tot gezin, werk, vertegenwoordiging, vaderschap en andere rollen die zij vervullen. Een dag zoals internationale manndag is voor mij een dag waarop de stem van mannen kan gehoord worden. Door mannen gebracht...

Johan: ... En niet door vrouwen. Ik heb het op internationale manndag gemerkt in november: je stuurt een persbericht uit en wordt dan gecontacteerd door vrouwelijke journalisten. Op een manndag lijkt dat niet echt logisch. Laat dan effectief een man aan het

HET IS NIET DE BEDOELING
DAT MANNEN ZICH GAAN
ORGANISEREN OM
EEN BURCHT OP TE RICHTEN
TEGEN HET FEMINISME.

woord, laat mannen het interview afnemen. Dan krijg je een ander verhaal, niet beter of slechter, maar een mannelijker verhaal.

Tom: Het thema wordt heel sterk bestudeerd door vrouwen: journalisten, onderzoeksters... Waar zijn mannen die dat doen? Het is ook een teken dat mannen er niet zo mee bezig zijn.

Hoe zou daar verandering in kunnen gebracht worden?

Tom: De vraag is: moet daar verandering in gebracht worden? Dat is ingrijpen. Als het wetgevend en het maatschappelijk kader gecreëerd is door honderd jaar vrouwenbeweging, dan zorgt de organische ontwikkeling van dat proces er vandaag voor dat bepaalde evenwichten zich installeren. Als er van buitenaf initiatieven worden genomen om een evenwicht te bewerkstelligen, zal dat enkel een tijdelijk effect hebben. Zo probeerden ze in Scandinavië vrouwen in mannelijke jobs te krijgen. Tijdelijk krijg je dan een piek van vrouwen in dergelijke beroepen, maar als de initiatieven wegvallen verdwijnt de interesse. Er is een natuurlijke voorkeur van mannen en vrouwen voor bepaalde domeinen in het leven en bepaalde verhoudingen in gezinsverband.

Tom: Tegelijk zijn er zaken die rechtvaardig zijn en zaken die dat niet zijn. Alles wat de integriteit van de ander aantast, kan niet, los van het feit of het over mannen of vrouwen gaat. Daarin is wederkerigheid het criterium. Als die rechtvaardigheid klopt in een wederkerige context, dan is er ook geen noodzaak om het te hebben over vrouwen- of mannenrechten. Eigenlijk gaat het over fundamentele mensenrechten.

Jullie ijveren voor een organisch groeien van een mannenorganisatie. Gebeurt dat niet, dan is ze niet nodig.

Johan: De nood kan er misschien wel zijn, maar het is aan de man om er iets aan te doen. Je kan honger hebben, maar daarom nog niet naar de bakker gaan, tenzij de honger groot genoeg is.

Tom: Het is daarin dat mannelijke en vrouwelijke energie verschillen en ook vaderschap van moederschap verschilt. Het vrouwelijke is zeer zorgend. Mannelijke energie speelt zich eerder af op de grensgebieden. Ergens kom je op een grens, daar is het belangrijk dat vaders "stop" zeggen of sturen. Daarbinnen gaan de dingen zijn gang. Zo krijg je ook organische, spontane bewegingen en ontwikkelingen.

Tom: Door het mannenverhaal te laten ontstaan vanuit mannen zelf, gaat het groeien op een manier die klopt voor mannen. Niet vanuit een 'zorgen voor', maar eerder vanuit een behoefte. Naar mijn gevoel zijn we dat punt aan het bereiken.

Johan: Nu ik betrokken ben bij Mannenwerk, merk ik op hoeveel organisaties al gelijkaardige dingen doen, maar in de luwte. Die mogen wel meer aandacht krijgen zodat mannen op de hoogte zijn en er hun ding in kunnen vinden. Misschien is het ook goed voor vrouwen dat er meer media-aandacht rond mannenorganisaties komt zodat het gevoel dat er iets moet gebeuren voor mannen, verdwijnt. Het gebeurt eigenlijk al, alleen is de organisatie kleinschaliger en meer versnipperd dan de vrouwenbeweging.

Tom: Het is niet de bedoeling dat mannen zich gaan organiseren om een burcht op te richten tegen het feminisme. Zo'n organisatie moet het algemene welzijn verdedigen en niet de rechten van jongens en mannen alleen. Zowel mannen en vrouwen zijn volgens mij veel meer slachtoffer van onze maatschappelijke werking dan van elkaar. Zolang we naar elkaar blijven wijzen, zijn we energie aan het verspillen. De vrouwenbeweging is een fase van zo'n honderd jaar geweest. Als het nu honderd jaar gaat duren vooraleer

de vrouwenslinger uit geslingerd is, hebben we kostbare tijd verloren op een domein waarop er iets moet gebeuren. Een mannenbeweging die ontstaat naast de vrouwenbeweging zou een tijdelijk fenomeen moeten zijn om die polariteit tussen vrouwen en mannen te overstijgen.

Kunnen vrouwenorganisaties hierbij een soort van draagvlak bieden, bijvoorbeeld financiële steun?

Tom: Nee, als de overheid middelen geeft aan vrouwenorganisaties om zich te ontwikkelen, moet de overheid ook rechtstreeks middelen geven aan mannenorganisaties om zich te ontwikkelen. Anders blijft die afhankelijkheid ontstaan. Vrijheid en autonomie ontstaan pas wanneer het onafhankelijk gebeurt. Dan kunnen er onverwachte dingen ontstaan.

CONCLUSIE |

Natuurlijk bestaan er evenveel femanistische meningen als er mannen bestaan. Toch konden we uit de interviews enkele punten afleiden waarover de geïnterviewde mannen het eens waren met elkaar:

Wat is feminisme? Het feminisme is meer dan alleen een beweging door en voor vrouwen. Integendeel, feminisme streeft naar gelijkwaardigheid, gelijkberechtiging tussen vrouwen en mannen. Sommigen waren van mening dat het feminisme clichés rond ‘mannelijkheid’ en ‘vrouwelijkheid’ in vraag stelt.

Waarom is het feminisme nodig? We moeten de verschillen tussen vrouwen en mannen koesteren. Toch moeten de traditionele normen rond wat ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’ is, minder beperkend worden. Er moet meer keuzevrijheid zijn om als vrouw ‘mannelijke’ kenmerken te hebben of ‘mannelijke’ dingen te doen en andersom.

Hoe kunnen we dit bereiken? Om deze keuzevrijheid te bereiken, zijn er goede mannelijke rolmodellen nodig, moeten media de stereotiepe beeldvorming doorbreken en moet er in de opvoeding van kinderen en jongeren aandacht komen voor het uitdagen van traditionele gendernormen.

Mannen en feminisme? Toch mag het feminisme geen vervrouwelijking van mannen propageren. Het is belangrijk dat mannen zichzelf feminist, of liever femanist, noemen en tegelijk ten volle man kunnen blijven. Het ene is daarbij niet in tegenspraak met het andere.

Waarom hebben ook mannen baat bij feminisme? Het feminisme kan mannen bevrijden van rollenpatronen en hen zo helpen om in deze maatschappij aanvaard te worden in alle keuzes die zij maken.

SLOT |

De literatuurstudie en de interviews in deze publicatie tonen aan dat niet alleen vrouwen, maar ook mannen slachtoffer zijn van achterstellingsmechanismen en vooroordelen, die stevig ingeworteld zijn. Daarom is het nodig het feminisme open te trekken tot een zaak van en voor vrouwen én mannen. Met de term ‘femanisme’ introduceren we zo een feminisme door en voor mannen. Iedereen, zowel mannen als vrouwen, is tenslotte gebaat bij meer gelijkwaardigheid.

VOETNOTEN |

1 Van der Linden, M. (2009). Eindelijk: feminisme 3.0 is er. <http://www.opzij.nl/nl/artikel/36647/eindelijk-feminisme-30-is-er.html> **2** Maerten, M. (2002). Feminisme en feministische stromingen. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr14.pdf> **3** Mullally, M. (2013). Men need to step up to their role in Feminism 4.0. <http://www.irishtimes.com/news/social-affairs/men-need-to-step-up-to-their-role-in-feminism-4-0-1.1639859> **4** de Beer, L. & ten Brinke, D. (2012). Wat is feminisme 3.0? <http://www.volontegenerale.nl/artikelen/wat-is-feminisme-3-0/> **5** Idem. **6** Maerten, M. (2002). Feminisme en feministische stromingen. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr14.pdf> **7** Snyder, R. C. (2008). What Is Third-Wave Feminism? A New Directions Essay. Signs: Journal of Women in Culture and Society, 34, 175-196. **8** Goossens, L. (2016). Feminisme 4.0; nieuwe golf of wishful thinking? <http://www.dichtbij.nl/amsterdam/regio-naal-nieuws/artikel/4167771/feminisme-40-nieuwe-golf-of-wishful-thinking.aspx> **9** Van der Linden, M. (2009). Eindelijk: feminisme 3.0 is er. <http://www.opzij.nl/nl/artikel/36647/eindelijk-feminisme-30-is-er.html> **10** De Wolf, P. (2012). Theoretische en praktische problemen van mannelijk feminisme. De strijd voor het recht op abortus in Frankrijk (1970-1975). Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 32-44. **11** Offen, K. (1988). Defining feminism: A comparative historical approach. Signs: Journal of Women in Culture and Society 14, 119-157. **12** Mazur, A. G. & McBride, D. E. (2008). Women's movements, feminism and feminist movements. In: G. Goertz & A. G. Mazur (Eds.), Politics, gender, and concepts. Theory and methodology. Cambridge: Cambridge University Press, p. 219-243. **13** Funk, R. E. (1997). The power of naming: Men in feminism. Geraadpleegd op <http://www.xonline.net/sites/default/files/Funk,%20Men%20in%20feminism.pdf> **14** Nathan, L. (2013). Five reasons to be a feminist man. **15** Utt, J. & McCrayer, J. (2015). Can men be feminists? And 9 other FAQs we often get from men. <http://everydayfeminism.com/2015/05/can-men-be-feminists/> **16** Klocke, B. (2013). Roles of men with feminism and feminist theory. <http://nomas.org/roles-of-men-with-feminism-and-feminist-theory/> **17** Clifton, D. (2014). So you want to be a male feminist? Here are 11 simple rules to follow. <http://mic.com/articles/101540/so-you-want-to-be-a-male-feminist-here-s-11-simple-rules-to-follow#.jGxwHnL2G> **18** Maerten, M. (2005). Heulen met de vijand: mannen en de vrouwenbeweging. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr43.pdf> **19** Blow, C. M. (2014). Yes, all men. <http://www.nytimes.com/2014/06/02/opinion/blow-yes-all-men.html> **20** Gender and Sociology. (2016). <https://www.boundless.com/psychology/textbooks/boundless-psychology-textbook/gender-and-sexuality-15/gender-414/gender-and-sociology-296-12831/> **21** Kestemont, E. (2016). Mancipation, of waarom feminisme ook een mannenzaak is. http://weekend.knack.be/lifestyle/radar/mancipation-of-waarom-feminisme-ook-een-mannenzaak-is/article-longread-652487.html#cxrecs_s **22** De Wolf, P. (2012). Theoretische en praktische problemen van mannelijk feminisme. De strijd voor het recht op abortus in Frankrijk (1970-1975), Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 32-44. **23** Tarrant, S. (2009). Men and feminism. Berkeley: Seal Press. **24** Kimmel, M. S. (1998). From "conscience and common sense" to feminism for men": Profeminist men's rhetorics of support for women's equality. In D. Ewing, D. & Schacht, S.(Eds.), Feminism and men, reconstructing gender relations (pp. 21 -43). **25** Carlier, J. (2012). Mannen, mannelijkheid en vrouwenrechten in de Belgische belle époque. Gender en klasse in het feminisme van de jurist en publicist Louis Frank (1864-1917). Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 5-19. **26** De Wolf, P. (2012). Theoretische en praktische problemen van mannelijk feminisme. De strijd voor het recht op abortus in Frankrijk (1970-1975), Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 32-44. **27** Carlier, J. (2010). De verzuiling voorbij. Een transnationale 'verwenen' geschiedenis van de eerste feministische golf in België. Uitgelezen (RoSadoc), 16 (4), 2-7. **28** Eerste golf van het feminisme in België. (z.j.). <http://www.rosavzw.be/site/index.php/het-geheugen/thematische-geschiedenis-van-de-vrouwenbeweging/120-feminisme-en-vrouwenbeweging/405-eerste-golf-van-het-feminisme-in-belgie> **29** Idem. **30** Carlier, J. (2012). Mannen, mannelijkheid en vrouwenrechten in de Belgische belle époque. Gender en klasse in het feminisme van de jurist en publicist Louis Frank (1864-1917). Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 5-19. **31** Idem. **32** De Wolf, P. (2012). Theoretische en praktische problemen van mannelijk feminisme. De strijd voor het recht op abortus in Frankrijk (1970-1975), Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 32-44. **33** Van Massenhove, F. (2016). Hybris. <http://www.tijd.be/opinie/column/Hybris.9720780-2337.art?ckc=1> **34** Mannen en feminisme. (z.j.). <http://www.rosavzw.be/site/index.php/rosa-s-vrouwennieuws/hot-topics/467-feministische-mannen> **35** The guy's guide to feminism (z.j.). <http://www.rosavzw.be/site/index.php/bibliotheek-archieff/rosa-bespreek/468-the-guy-s-guide-to-feminism-michael-kaufman-michael-kimmel> **36** Kestemont, E. (2016). Mancipation, of waarom feminisme ook een mannenzaak is. http://weekend.knack.be/lifestyle/radar/mancipation-of-waarom-feminisme-ook-een-mannenzaak-is/article-longread-652487.html#cxrecs_s **37** HeForShe: Our mission. (2016). <http://www.heforshe.org/en/our-mission> **38** Ongenaë, C. (2016). Iedereen zou feminist moeten zijn. <http://www.knack.be/nieuws/belgie/iedereen-zou-feminist-moeten-zijn/article-normal-672661.html> **39** De Vrouwenraad. (2016). Wij spreken voor onszelf. <http://wijsprekenvooronzelf.be/> **40** Carlier, J. (2012). Mannen, mannelijkheid en vrouwenrechten in de Belgische belle époque. Gender en klasse in het feminisme van de jurist en publicist Louis Frank (1864-1917). Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 5-19. **41** Hebert, L. A. (2007). Taking 'difference' seriously: feminisms and the 'man question'. Journal of Gender Studies, 16, 31-45. **42** Maerten, M. (2005). Heulen met de vijand: mannen en de vrouwenbeweging. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr43.pdf> **43** Can men be feminists? (2012). <http://www.mfeminism.com/blog/can-men-be-feminists-by-senthorun-raj> **44** Maerten, M. (2005). Heulen met de vijand: mannen en de vrouwenbeweging. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr43.pdf> **45** Idem. **46** Taylor, V. & Rupp, L. J. (1993). Women's culture and lesbian feminist activism: A reconsideration of cultural feminism. Signs: Journal of Women in Culture and Society, 19, 32-61. **47** Rupp, L. (1997). Sexuality and politics in the early twentieth century: The case of the international women's movement. Feminist Studies, 23, p. 577-605. **48** Digby, T. (1998). Men doing feminism. London: Routledge. **49** Hebert, L. A. (2007). Taking 'difference' seriously: feminisms and the 'man question'. Journal of Gender Studies, 16, 31-45. **50** Tarrant, S. (2009). Men and feminism. Berkeley: Seal Press. **51** De Wolf, P. (2012). Theoretische en praktische problemen van mannelijk feminisme. De strijd voor het recht op abortus in Frankrijk (1970-1975), Tijdschrift voor Genderstudies, 15, 32-44. **52** Gender. (z.j.) <http://www.rosavzw.be/site/index.php/kwesties/gender/gender> **53** Gardiner, K. J. (2012). Men, masculinities, and feminist theory. In M. S Kimmel, J. Hearn & R. W. Connell (Eds.), Handbook of studies on men & masculinities. P. 35-50. **54** Marchbank, J., & Letherby, G. (2014). Gendered perspectives – theoretical issues. In J. Marchbank & G. Letherby (Eds.) Introduction to gender: Social science perspectives (2nd ed.) (pp. 3-22). New York, NY: Routledge. **55** Bennett, J. (2015). A master's degree in... masculinity? <http://www.nytimes.com/2015/08/09/fashion/masculinities-studies-stonybrook-michael-kimmel.html> **56** Marchbank, J., & Letherby, G. (2014). Gendered perspectives – theoretical issues. In J. Marchbank & G. Letherby (Eds.) Introduction to gender: Social science perspectives (2nd ed.) (pp. 3-22). New York, NY: Routledge. **57** David, D., & Brannon, R. (1976). The forty-nine percent majority: The male sex role. Reading, MA: Addison-Wesley. **58** Bennett, J. (2015). A master's degree in... masculinity? <http://www.nytimes.com/2015/08/09/fashion/masculinities-studies-stonybrook-michael-kimmel.html> **59** Messner, M. (2011). Gender ideologies, youth sports, and the production of soft essentialism. Sociology of Sport Journal, 28(2), 151-170. **60** Idem. **61** Andersen, M. & Van Damme, B. (2014). Feminisme is meer dan ooit een mannenzaak. <http://www.demorgen.be/buitenland/feminisme-is-meer-dan-ooit-een-mannenzaak-bdaafe86/> **62** Internationale mannendag 2015. (z.j.). <http://www.rosavzw.be/site/index.php/rosa-s-vrouwennieuws/hot-topics/701-internationale-mannendag-2015> **63** Idem. **64** Thompson, J. (2012). Resistance to international men's day. <http://www.voiceformen.com/mens-rights/resistance-to-international-mens-day/> **65** Historical Timeline. (z.j.). <http://internationalmensday.co/historical-timeline/> **66** Claes, V. (2012). Mannen zijn in nood. <http://www.zij-kant.be/interview-mannen-zijn-in-nood/> **67** Wouters, R. (2008). FUCK! Ik ben een feminist. <http://www.rooswouters.nl/2008/11/fuck-ik-ben-een-feminist-roos-wouters/> **68** Feministisch manifest. (z.j.). <http://www.rooswouters.nl/roos-wouters-ambiteus-werk-prive/feministisch-manifest/> **69** Kimmel, M. S. (z.j.) Men's voices, Men As allies. <http://www.feminist.com/resources/artspeech/mensvoices32.html> **70** Kimmel, M. S. (1998). From "conscience and common sense" to feminism for men": Profeminist men's rhetorics of support for women's equality. In D. Ewing, D. & Schacht, S.(Eds.), Feminism and men, reconstructing gender relations (pp. 21 -4) **71** Maerten, M. (2005). Heulen met de vijand: mannen en de vrouwenbeweging. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr43.pdf> **72** Utt, J. & McCrayer, J. (2015). Can men be feminists? And 9 other FAQs we often get from men. <http://everydayfeminism.com/2015/05/can-men-be-feminists/> **73** Schacht, S. & Ewing, D. (1998). Feminism and men: Reconstructing gender relations. New York, NY: New York University Press. **74** De Becker, R. (2013). Mannenmars op Dag van geweld tegen vrouwen. http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20131125_00857129 **75** Van de Perre, K. (2015). Een dagje medelijden met de man: Internationale Mannendag moet tonen dat niet alleen vrouwen ongelijkheid ervaren. <http://www.demorgen.be/buitenland/een-dagje-medelijden-met-de-man-ba4e2167/> **76** Superpapa-enquête. (2015). <http://www.viva-svv.be/SuperPapa/Pages/default.aspx> **77** hooks, b. (1984). Feminist theory. From margin to center. Boston: South End Press. **78** Bennett, J. (2015). A master's degree in... masculinity? <http://www.nytimes.com/2015/08/09/fashion/masculinities-studies-stonybrook-michael-kimmel.html> **79** Maer-

ten, M. (2005). Heulen met de vijand: mannen en de vrouwenbeweging. <http://www.rosavzw.be/pdf/factsheets/nr43.pdf> **80** Heinrich-Böll-Stiftung (2012, 14 september). Michael Kimmel: The Guy's Guide to Feminism (Keynote) [Video file]. Geraadpleegd op <https://www.youtube.com/watch?v=KM0nOQOifPGA> **81** Copeland, L. (2015) Why feminism is good for men. https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/michael-kimmel-is-out-to-show-why-feminism-is-good-for-men/2015/03/08/bedd603e-c50f-11e4-9271-610273846239_story.html **82** Kimmel, M. "Gender Equality: Not for Women Only." Paper presented at the International Women's Day Seminar, European Parliament. Brussels, Mar. 8, 2001. http://www.europrofem.org/audio/ep_kimmel/kimmel.htm **83** Kimmel, M. "Gender Equality: Not for Women Only." Paper presented at the International Women's Day Seminar, European Parliament. Brussels, Mar. 8, 2001. Idem. **84** Idem. **85** Michael Kimmel: Why gender equality is good for everyone — men included (2015) https://www.ted.com/talks/michael_kimmel_why_gender_equality_is_good_for_everyone_men_included#t-128289 **86** De Vooght, I., Lievens J. & Ory, R. (2013). Femanisme: ook mannen hebben hun rechten. Oikos, 65, 28-35. <http://www.oikos.be/archief-oikos/jaargang-2013/oikos-65-2-2013/861-65-04-de-vooght-lievens-en-ory-femanisme/file> **87** Kimmel, M. (2010). Misframing men: The politics of contemporary masculinities. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press. **88** Superpapa enquête. (z.j.) <http://www.viva-svv.be/SuperPapa/Pages/default.aspx> **89** Persdossier Equal Pay Day, **zij-kant**. (2016). <http://epd.s-data.be/persdossier-2016/> **90** Duvendak, J. W. & Stavenuiter, M. (2004). Working fathers, Caring men. The Hague: Verwey-Jonker Institute. **91** Knijn, T., Nunen, A. van & Avort, A. van der (1994). Zorgend vaderschap. Amsterdams Sociologisch Tijdschrift, 20(3), 70-97. **92** Van de Perre, K. (2015). Een dagje medelijden met de man: Internationale Mannendag moet tonen dat niet alleen vrouwen ongelijkheid ervaren. <http://www.demorgen.be/buitenland/een-dagje-medelijden-met-de-man-ba4e2167/> **93** Superpapa enquête. (z.j.) <http://www.viva-svv.be/SuperPapa/Pages/default.aspx> **94** De Vooght, I., Lievens J. & Ory, R. (2013). Femanisme: ook mannen hebben hun rechten. Oikos, 65, 28-35. <http://www.oikos.be/archief-oikos/jaargang-2013/oikos-65-2-2013/861-65-04-de-vooght-lievens-en-ory-femanisme/file> **95** Andersen, M. & Van Damme, B. (2014). Feminisme is meer dan ooit een mannenzaak. <http://www.demorgen.be/buitenland/feminisme-is-meer-dan-ooit-een-mannenzaak-bdaafe86/> **96** Persdossier Equal Pay Day, **zij-kant**. (2016). <http://epd.s-data.be/persdossier-2016/> **97** De Vooght, I., Lievens J. & Ory, R. (2013). Femanisme: ook mannen hebben hun rechten. Oikos, 65, 28-35. <http://www.oikos.be/archief-oikos/jaargang-2013/oikos-65-2-2013/861-65-04-de-vooght-lievens-en-ory-femanisme/file> **98** Wat doet de overheid om werk en privé te kunnen combineren? (z.j.). http://www.viva-svv.be/SuperPapa/Werk_Papa/Pages/overheidsmaatregelen.aspx **99** Persdossier Equal Pay Day, **zij-kant**. (2016). <http://epd.s-data.be/persdossier-2016/> **100** De Vooght, I., Lievens J. & Ory, R. (2013). Femanisme: ook mannen hebben hun rechten. Oikos, 65, 28-35. <http://www.oikos.be/archief-oikos/jaargang-2013/oikos-65-2-2013/861-65-04-de-vooght-lievens-en-ory-femanisme/file> **101** Wat doet de overheid om werk en privé te kunnen combineren? (z.j.). http://www.viva-svv.be/SuperPapa/Werk_Papa/Pages/overheidsmaatregelen.aspx **102** RVA. (2014). Ouderschapsverlof. Evolutie van de verhouding mannen/vrouwen van 2002 tot 2012. http://www.rva.be/sites/default/files/assets/publications/Etudes/2014/Conge_Parental/NL.pdf **103** Idem. **104** www.RVA.be **105** Vidal, K. (2016). <http://www.demorgen.be/buitenland/zweden-waar-vaders-ook-echt-vader-mogen-zijn-b857a30/> **106** Levant, R. F. (2011). Research in the psychology of men and masculinity using the gender role strain paradigm as a framework. American Psychologist, 66(8), 765-776. **107** Meek, W. (2011). Psychology of Men. Geraadpleegd op <http://www.psychologyofmen.org/> **108** Wisch, A. F., Mahalik, J. R., Hayes, J. A., & Nutt, E. A. (1995). The impact of gender role conflict and counseling technique on psychological help seeking in men. Sex Roles, 33(1), 77-89. **109** Gender and Sociology. (2016). <https://www.boundless.com/psychology/textbooks/boundless-psychology-textbook/gender-and-sexuality-15/gender-414/gender-and-sociology-296-12831/> **110** Kestemont, E. (2016). Mancipation, of waarom feminisme ook een mannenzaak is. http://weekend.knack.be/lifestyle/radar/mancipation-of-waarom-feminisme-ook-een-mannenzaak-is/article-longread-652487.html#cxrecs_s **111** David, D., & Brannon, R. (1976). The forty-nine percent majority: The male sex role. Reading, MA: Addison-Wesley. **112** Beroepenmonitor van het Steunpunt WSE (2013-2014). <http://projecties.steunpuntwse.be/beroeppen/lts/beroeppenmonitor/index.php> **113** Persdossier Equal Pay Day, **zij-kant**. (2016). <http://epd.s-data.be/persdossier-2016/> **114** Tegenbos, G. (2013). Even hard om meer mannen roepen. http://www.standaard.be/cnt/dmf20130405_00531169 **115** Idem. **116** Gregor (1985). Anxious pleasures. Chicago, IL: University of Chicago Press. **117** Kimmel, M. "Gender Equality: Not for Women Only." Paper presented at the International Women's Day Seminar, European Parliament. Brussels, Mar. 8, 2001. http://www.europrofem.org/audio/ep_kimmel/kimmel.htm **118** When masculinity fails men. (2013). <http://www.doctornerdlove.com/2013/10/masculinity-fails-men/> **119** Messner, M. (2011). Gender ideologies, youth sports, and the production of soft essentialism. Sociology of Sport Journal, 28(2), 151-170. **120** Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. Journal of Personality and Social Psychology, 46(4), 735-754. **121** Eagly, A. H., & Wood, W. (1982). Inferred sex differences in status as a determinant of gender stereotypes about social influence. Journal of Personality and Social Psychology, 43(5), 915-928. **122** Grossman, M., & Wood, W. (1993). Sex differences in intensity of emotional experience: A social role interpretation. Journal of Personality and Social Psychology, 65(5), 1010-1022. **123** When masculinity fails men. (2013). www.doctornerdlove.com/2013/10/masculinity-fails-men/ **124** Berger, J. M., Levant, R., McMillan, K. K., Kelleher, W., & Sellers, A. (2005). Impact of gender role conflict, traditional masculinity ideology, alexithymia, and age on men's attitudes toward psychological help seeking. Psychology of Men & Masculinity, 6(1), 73-78. **125** Addis, M. E., & Mahalik, J. R. (2003). Men, masculinity, and the contexts of help seeking. American Psychologist, 58(1), 5-14. **126** Lane, J. M., & Addis, M. E. (2005). Male gender role conflict and patterns of help seeking in Costa Rica and the United States. Psychology of Men & Masculinity, 6(3), 155-168 **127** Idem. **128** Kimmel, M. S. (z.j.) Men's voices, Men As allies. <http://www.feminist.com/resources/artspeech/mensvoices32.html> **129** Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid. (2013) Belgische verkeersveiligheid in cijfers. <http://www.sggv2015.be/kerncijfers/> **130** 16% van de verkeersdoden in België zijn jongeren. (2013). <https://www.axa.be/ab/NL/over-axa/pers/berichten/Pages/bericht-van-28-juni-2013.aspx> **131** Do men need feminism? (z.j.). <http://www.debate.org/opinions/do-men-need-feminism> **132** Wong, B. (2015). 11 important reasons men need feminism. <http://www.hexjam.com/uk/living/11-important-reasons-men-need-feminism> **133** Benatar, D. (2012). The second sexism: Discrimination against men and boys. Chichester: Wiley-Blackwell **134** Centrum ter Preventie van Zelfmoord, jaarverslag 2014. <http://www.preventiezelfdoding.be/wp-content/uploads/2015/04/CPZ-jaarverslag-2014.pdf> **135** Versluis – Dunesme, L. (2002) Huwelijksmoeilijkheden. Je rechten., Berchem: Epo. **136** Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (2013). Rapport 2: Gezondheidsgedrag en leefstijl. http://www.bloso-kics.be/wetenschappelijkonderzoek/Documents/141205_WIV_Gezondheidsenqu%C3%AAtte_2013_Samenv_Gezondheidsgedrag_en_leefstijl.pdf **137** Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Ervaren van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld (2010). <http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/ervaren-van-vrouwen-en-mannen-met-psychologisch-fysiek-en-seksueel-geweld> **138** Partnergeweld. (z.j.). <http://www.rosavzw.be/site/index.php/kwesties/geweld/partnergeweld> **139** Goovaerts, E. (2005). Geweld en misbruik in de privé-sfeer: verschillende vormen van psychisch geweld op mannen (Masterthesis). http://www.vub.ac.be/wetenschapswinkel/publicaties/2004-2005/thesis_EGoovaerts_Zijn.pdf **140** Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (2011). Genderstatistieken en genderindicatoren. Tweede editie. http://www.presscenter.org/files/ipc/media/source27022/documents/57_-_Vrouwen_en_mannen_in_Belgie_2011_NL.pdf **141** Goovaerts, E. (2005). Geweld en misbruik in de privé-sfeer: verschillende vormen van psychisch geweld op mannen (Masterthesis). http://www.vub.ac.be/wetenschapswinkel/publicaties/2004-2005/thesis_EGoovaerts_Zijn.pdf **142** Mulder, V. (2015). Ook mannen hebben een blijf-van-mijn-lijf-huis nodig. <https://decorrespondent.nl/2746/ook-mannen-hebben-een-blijf-van-mijn-lijf-huis-nodig-al-durven-ze-dat-zelf-vaak-niet-toe-te-geven/377975682590-287b240b> **143** Wong, B. (2015). 11 important reasons men need feminism. <http://www.hexjam.com/uk/living/11-important-reasons-men-need-feminism> **144** Goovaerts, E. (2005). Geweld en misbruik in de privé-sfeer: verschillende vormen van psychisch geweld op mannen (Masterthesis). http://www.vub.ac.be/wetenschapswinkel/publicaties/2004-2005/thesis_EGoovaerts_Zijn.pdf **145** Vrij spel, kinderen kiezen wel. (z.j.) <http://www.rosavzw.be/site/index.php/rosa-s-vrouwennieuws/hot-topics/475-vrij-spel-kinderen-kiezen-wel> **146** Idem. **147** Kane, E. (1996). Gender, culture, and learning. Washington, DC: Academy for Educational Development **148** <http://www.rosavzw.be/site/index.php/rosa-s-vrouwennieuws/hot-topics/475-vrij-spel-kinderen-kiezen-wel> **149** Vrij spel, kinderen kiezen wel. (z.j.) <http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/rosa-s-vrouwennieuws/hot-topics/475-vrij-spel-kinderen-kiezen-wel> **150** De Groof, M. Vantiegheem, W., Van Houtte, M., & Laevers, F. (2015). De impact van genderstereotypen op de identiteitsontwikkeling van jongeren. Welwijs, 26(4), 21-24. <http://procrustes.be/assets/117> **151** Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: A multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. Developmental Psychology, 37(4), 451-463. **152** Vantiegheem, W. & Van Houtte, M. (2015) Are girls more resilient to gender-conformity pressure than boys? The association between pressure for gender conformity and academic self-efficacy. Sex Roles, 73(1), 1-15 **153** De Groof, M. Vantiegheem, W., Van Houtte, M., & Laevers, F. (2015). De impact van genderstereotypen op de identiteitsontwikkeling van jongeren. Welwijs, 26(4), 21-24. <http://procrustes.be/assets/117> **154** Gender in de klas. (2010). [http://www.genderindeklas.be/gender_in](http://www.genderindeklas.be/gender_in_de_klas/gender_in_de_klas.htm)

COLOFON |

v.u. Vera Claes, **zij-kant** vzw, Grasmarkt 105 bus 43, 1000 Brussel

Samenstelling en interviews: Daphne Rasschaert
Eindredactie: Julie Van Garsse
Cover en vormgeving: Lut Vandebos

Zie www.mannendag.be voor de online versie

Deze publicatie past in het kader van het gelijkheidsbeleid van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Aan de zijde van Manon,
Johan, Olivia, Charlie,
Milo, Yassin, Caroline,
Bert, Nathalie, Olivier,
Sylvie, Jan, Joëlle, Kobe,
Saskia en duizenden
andere vrienden van
gendergelijkheid.

Partner van de mannendag

De P&V Groep bestaat uit de merken

